

CONSILIUL LEGISLATIV

AVIZ

referitor la proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu

Analizând proiectul de **Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu**, transmis Secretariatul General al Guvernului cu adresa nr. 235 din 28.11.2025 și înregistrat la Consiliul Legislativ cu nr. D1077/28.11.2025,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 73/1993, republicată, și al art. 29 alin. (4) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează negativ proiectul de lege, pentru următoarele considerente:

1. Proiectul de lege are ca obiect modificarea și completarea următoarelor acte normative:

- Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, cu modificările și completările ulterioare;

- Legea nr. 282/2023 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal;

- Legea nr. 567/2004 privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice, cu modificările și completările ulterioare;

- Legea nr. 361/2023 privind personalul Curții Constituționale.

Potrivit Expunerii de motive, „scopul demersului legislativ îl reprezintă atât îndeplinirea condițiilor prevăzute de Jalonul 215 din cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență, cât și reșezarea sistemului de pensii de serviciu, atât din punct de vedere al apropierii de principiul contributivității, cât și din punct de vedere al respectării

principiului echității între toți beneficiarii de pensii plătite din fonduri publice”¹.

2. Prin conținutul său normativ, proiectul de lege face parte din categoria legilor organice, iar în aplicarea art. 75 alin. (1) din Constituția României, republicată, prima Cameră sesizată este Camera Deputaților.

3. Precizăm că, prin avizul pe care îl emite, Consiliul Legislativ nu se pronunță asupra oportunității soluțiilor legislative preconizate.

4. Semnalăm că un alt proiect de lege cu același obiect, titlu și **cu conținut într-o proporție covârșitoare identic**, conform informațiilor publice existente², a fost adoptat prin „nedepunerea motiunii de cenzura”, dar legea a fost declarată „în ansamblul sau ca fiind neconstituțională” prin Decizia Curții Constituționale nr. 479 din 20 octombrie 2025, la data de 26.11.2025, legea fiind respinsă în ședința comuna a celor două Camere.

Totodată, semnalăm că spre deosebire de proiectul de lege anterior (PL-x nr. 242/2025), actualul proiect schimbă argumentația de fond care a stat la baza Expunerii de motive, cu toate că **nici situația de fapt și nici situația legislativă internă sau specifică Uniunii Europene nu au cunoscut modificări, față de data adoptării legii, 4 septembrie 2025**, la paragraful (conclusiv) 253 din Decizia nr. 479/2025, s-au afirmat fără echivoc următoarele: „**Față de temeinicia motivelor de neconstituționalitate extrinsecă ce vizează procedura de adoptare a legii, reținută prin raportare la dispozițiile art.1 alin.(3) și (5) raportat la art.133 alin.(1) și art.134 alin.(4) din Constituție, Curtea constată că, potrivit jurisprudenței sale constante, nu mai este cazul să examineze criticile de neconstituționalitate intrinsecă formulate de autoarea obiecției de neconstituționalitate**”.

Reamintim că, așa cum s-a reținut în avizul negativ al Consiliului Legislativ nr. 608/29.08.2025, demersul anterior era fundamentat pe cele „reținute de Comisia Europeană în scrisoarea adresată Guvernului României în martie 2025”, conform cărora „ținta 215 din PNRR care viza întărirea principiului contributivității și corectarea inechităților între beneficiarii acestor categorii de pensii și cei ai sistemului public de pensii din punct de vedere al contributivității nu a fost considerată îndeplinită, având în vedere Decizia nr. 724/2024 a Curții

¹ Aspectul fiind precizat la pct. 2.2. Descrierea situației actuale, și **nu** la pct. 2.3 2.3. Schimbări preconizate.

² https://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=22496

Constituționale care a declarat neconstituțională impozitarea instituită prin Legea nr. 282/2023 care avea ca obiect reforma pensiilor speciale”, afirmându-se că „în opinia Comisiei Europene, o taxare mai mare a părții necontributive aplicată pensiilor mari și foarte mari ar fi redus inechitățile din sistemul de pensii, în sensul în care ar fi întărit natura contributivă a regimului pensiilor speciale și ar fi permis ca aceste pensii să contribuie la finanțarea sistemului general de pensii”.

În același instrument de prezentare și motivare, se preciza că „având în vedere cele menționate mai sus, inclusiv impedimentul implementării sistemului de impozitare care a fost declarat neconstituțional, Guvernul României își propune o nouă intervenție legislativă de natură să reglementeze regimul juridic al pensiilor de serviciu, un prim pas în acest demers constituindu-l pensiile de serviciu din sistemul justiției. Acest demers are ca scop atât realizarea Jalonului PNRR, cât și reșezarea sistemului de pensii de serviciu, atât din punct de vedere al apropierii de principiul contributivității, cât și din punct de vedere al respectării principiului echității între toți beneficiarii de pensii plătite din fonduri publice.”.

Referitor la aceste aspecte, în avizul Consiliului Legislativ s-a semnalat contradicția dintre argumentele evocate mai sus și cele cuprinse în avizul Consiliului Superior al Magistraturii referitor la propunerea legislativă privind modificarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu (Plx. 103/8.04.2025), exact sub același aspect, al neîndeplinirii jalonului 215, garantul independenței justiției, prevăzut la art. 133 din Constituție, atrăgând atenția asupra faptului că, **„elementul cheie în evaluarea realizată de Comisia Europeană este reprezentat de soluția de impozitare, iar nu de condițiile de pensionare prevăzute de legislația privind statutul magistraților, reforma realizată prin Legea nr. 282/2023 cu privire la condițiile de pensionare fiind evaluată de către Comisie ca fiind satisfăcătoare pentru îndeplinirea obiectivului 215, potrivit comunicării realizate de aceasta la data de 15 octombrie 2024.**

De altfel, condițiile de pensionare stabilite prin Legea nr. 282/2023 au format obiectul unor consultări prealabile consistente, reale, nu formale, fiind agreate de Guvernul României și Comisia Europeană.

Pe aceste premise, întrucât **solicitarea Comisiei Europene nu a vizat în niciun fel modificarea condițiilor de pensionare a magistraților**, intervenția normativă propusă sub acest aspect este *ab initio* lipsită de justificare”.

Argumentele sau, după caz lipsa acestora, din instrumentul de prezentare și motivare ce însoțește prezentul proiect vor fi analizate la mai multe puncte subsecvente din acest aviz.

5. Cu titlu preliminar, semnalăm următoarele:

5.1. Sub aspectul extrinsec vizând procedura de adoptare a legii în contextul în care în cuprinsul Deciziei nr. 479/2025³, se constată **încălcarea principiului cooperării loiale între instituțiile statului**, „valoare-principiu intrinsecă Legii fundamentale”, deoarece „**o primă componentă a statului de drept** o reprezintă punerea în aplicare a prevederilor explicite și formale ale legii și ale Constituției. Cu alte cuvinte, **sub aspectul colaborării loiale între instituțiile/autoritățile statului, o primă semnificație a conceptului o constituie respectarea normelor de drept pozitiv**, aflate în vigoare într-o anumită perioadă temporală, **care reglementează în mod expres sau implicit competențe**, prerogative, atribuții, obligații sau îndatoriri ale instituțiilor/autorităților statului. (...) **colaborarea loială** presupune, dincolo de respectul față de lege, respectul reciproc al autorităților/instituțiilor statului, ca expresie a unor valori constituționale asimilate, asumate și promovate, în scopul asigurării **echilibrului între puterile statului**”, învederăm faptul că instanța de control constituțional a reamintit, stabilind cu valoare obligatorie care sunt etapele procedurale de urmat în cazul oricărui proiect de lege și cronologia acestora, nerespectarea unei etape sau a unui interval temporal (termen) stabilit prin lege, afectând constituționalitatea extrinsecă a demersului normativ.

Astfel, la paragraful 233, s-a reținut că „adoptarea unui proiect de lege de către Guvern presupune **parcurerea, în ordine**, (i) a procedurii de elaborare a formei inițiale a proiectului de lege (art.15 din Hotărârea Guvernului nr.561/2009 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile, la nivelul Guvernului, pentru elaborarea, avizarea și prezentarea proiectelor de documente de politici publice, a proiectelor de acte normative, precum și a altor documente, în vederea adoptării/aprobării, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.319 din 14 mai 2009), (ii) a **procedurii de consultare publică**, prevăzute de art.15 din Hotărârea Guvernului nr.561/2009 **și art.7⁴ din Legea nr.52/2003 privind transparența decizională în administrația publică**, (...), (iii) a comunicării proiectului de lege către Secretariatului

³ La paragraful 252.

⁴ **integral**

General al Guvernului, (iv) a procedurii de avizare interministerială, (v) a **procedurii de avizare din partea altor autorități publice**, (vi) transmiterea de către inițiator la Secretariatul General al Guvernului, în original, a formei finale a proiectului de lege însoțit de eventualele observații și propuneri ale tuturor instituțiilor avizatoare, (vii) avizarea de către Consiliul Legislativ, (viii) procedura de observații dintre Secretariatul General al Guvernului și inițiator și, în final, (ix) supunerea spre adoptare în cadrul ședinței Guvernului a proiectului de lege”.

În acest context, trebuie menționat faptul că nu este clar dacă proiectul a fost transmis spre avizare Consiliului Superior al Magistraturii anterior finalizării consultărilor publice și avizării interinstituționale. Din avizul acestei instituții reiese că prin adresa nr. 483/MCV/25.11.2025, Ministerul Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale a transmis Consiliului *proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu*, în vederea avizării, ca urmare a parcurgerii etapelor de consultare publică și avizare interinstituțională.

Precizăm că din documentația atașată prezentului proiect nu reiese că, la momentul transmiterii spre avizare către Consiliului Superior al Magistraturii a formei finale a proiectului, pe site-ul și la sediul autorității publice responsabile fusese publicată **minuta**⁵ ședinței publice organizată de Ministerul Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale pentru dezbaterea publică a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu la data de 24.11.2025, în conformitate cu dispozițiile art. 7 alin. (7) din Hotărârea Guvernului nr. 831/2022 privind aprobarea normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, alături de „**recomandările scrise colectate, versiunile îmbunătățite** ale proiectului de act normativ în diverse etape ale elaborării, **rapoartele de avizare**, precum și versiunea finală adoptată a actului normativ”.

În aceste condiții **nu rezultă că a fost îndeplinită obligația prevăzută la art. art. 7 alin. (10) lit. d) din Legea nr. 52/2003**. De asemenea, din conținutul minutei, unde este precizat că au participat mai multe persoane din partea Ministerului Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale, fără a se preciza ce calitate a avut

⁵ Chiar dacă reiese că documentul a fost redactat pe data de 24.11.2025

fiecare în procesul de elaborare a proiectului, **nu rezultă că a fost îndeplinită și obligația de la lit. c) a aceluiași alineat**, conform căreia, „la dezbaterea publică vor participa obligatoriu inițiatorul și/sau inițiatorii proiectului de act normativ din cadrul instituției sau autorității publice locale, experții și/sau specialiștii care au participat la elaborarea notei de fundamentare, a expunerii de motive, a referatului de aprobare privind necesitatea adoptării actului normativ propus, a studiului de impact și/sau de fezabilitate, după caz, și a proiectului de act normativ”.

Totodată, semnalăm că la art. 7 alin. (2) și (4) din aceeași lege se prevede că „**anunțul** referitor la elaborarea unui proiect de act normativ va fi adus la cunoștința publicului, în condițiile alin. (1), **cu cel puțin 30 de zile lucrătoare înainte de supunerea spre avizare de către autoritățile publice**”, iar la publicarea anunțului, autoritatea administrației publice va stabili o perioadă **de cel puțin 10 zile calendaristice pentru proiectele de acte normative prevăzute la alin. (2), pentru a primi în scris propuneri, sugestii sau opinii cu privire la proiectul de act normativ supus dezbaterii publice**”.

Excepția pe care o instituie legea vizează exclusiv prevederile alin. (2), stabilind că, în „cazul reglementării unei situații urgente sau a uneia care, din cauza circumstanțelor sale excepționale, impune adoptarea de soluții imediate”, când „în vederea evitării unei grave atingeri aduse interesului public, „proiectele de acte normative se supun adoptării și anterior expirării termenului prevăzut de respectivul alineat”, nu și de la prevederile alin. (4), unde se stabilește un alt termen minim obligatoriu, iar potrivit informațiilor publicate pe site-ul instituției inițiatoare, „Propunerile, sugestiile și opiniile cu privire la acest proiect” au putut „fi transmise la adresa de e-mail dezbatere@mmuncii.gov.ro începând cu data de 19.11.2025 până la data de 24.11.2025”.

Prin urmare, cel puțin sub aspectul momentului demarării și al organizării procedurii de consultare publică, precum și al solicitării avizului Consiliului Superior al Magistraturii, dar și al **consultării publice**, din ordinea desfășurării evenimentelor și din documentele publicate reiese îndeplinirea incompletă a unor etape din procedura de legiferare, iar **nu realizarea unei consultări reale și efective**. Așadar, **considerentele cuprinse în paragraful 233 din Decizia nr. 479/2025 nu au fost respectate**, conducând la concluzia că etapele procedurale au fost parcurse doar în mod formal și nu în aplicarea reală a principiului cooperării loiale.

În cadrul procedurii de elaborare a proiectului de lege, executivul nu a ținut cont de observațiile formulate de asociațiile profesionale de profil și de Consiliul Superior al Magistraturii, împrejurare care echivalează cu absența unei consultări reale și efective, procedând ca și cum deținea exclusivitatea unei soluții legislative incontestabile. O asemenea abordare se îndepărtează de exigențele principiului cooperării loiale între instituțiile statului, care reclamă dialog instituțional, transparență și valorificarea expertizei specializate în procesul decizional.

5.2. Din punct de vedere intrinsec, al fondului soluțiilor preconizate în materia analizată, trebuie avute în vedere mai multe aspecte.

5.2.1. Mai întâi, precizăm că tot Curtea Constituțională⁶, sintetizând, la finalul anului 2020, jurisprudență constantă în materie începând cu anul 2000, „a fixat *reperele de natură constituțională în materia pensiei de serviciu a magistraților, limitând marja de apreciere a legiuitorului în procesul de legiferare: principiul independenței justiției, corolar al principiului statului de drept, este garantat, la nivel constituțional, de statutul magistraților, dezvoltat prin lege organică, care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestei profesii, și impune acordarea pensiei de serviciu acestei categorii profesionale. Așa fiind, orice reglementare referitoare la salarizarea și stabilirea pensiilor magistraților trebuie să respecte cele două principii, al independenței justiției și al statului de drept, cadrul constituțional actual fundamentând securitatea financiară a magistraților*”.

5.2.2. În aceeași decizie, Curtea Constituțională a stăruit și asupra situațiilor în care s-a urmărit **abrogarea pensiilor magistraților**, aspectul fiind relevant în contextul actual, deoarece **efectul prezentului proiect de lege**, prin modul în care se preconizează creșterea vârstei de pensionare a magistraților⁷ până la 65 de ani, dar și prin cuantumul stabilit al pensiei de serviciu, de „55% din baza de calcul reprezentată

⁶ La paragraful 127 din Decizia nr. 900/2020.

⁷ Cu toate că orice jurist cunoaște diferența semantică dintre *magistrat* și *judecător*, dar și între *magistrați* și celelalte categorii profesionale din sistemul justiției, pentru suplețea argumentărilor, în condițiile în care se vor face adesea referiri la considerente din decizii ale Curții Constituționale sau ale unor instanțe europene, la rândul lor ample, în prezentul aviz, referirile la *magistrați* vor fi citite, de principiu, ca referiri la personalul din sistemul justiției, iar în situațiile în care distincția va fi necesară, aceasta se va realiza punctual în cuprinsul altor observații.

de media indemnizațiilor de încadrare brute lunare și a sporurilor pentru care au fost reținute contribuții de asigurare socială realizate în ultimele 60 de luni de activitate înainte de data pensionării”, prin raportare la modul de determinare a cuantumului pensiei pentru limită de vârstă din sistemul public, este acela al unei veritabile **eliminări de facto a pensiilor de serviciu ale magistraților**.

În acest context, precizăm că, potrivit art. 83 alin. (1) și art. 85 alin. (1)-(3) din Legea nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii, cuantumul pensiei pentru limită de vârstă se determină **prin înmulțirea numărului total de puncte realizat** de asigurat cu valoarea punctului de referință, iar numărul total de puncte realizat de asigurat se obține din însumarea punctajelor anuale ale acestuia și a **numărului de puncte de stabilitate**, acestea din urmă acordându-se pentru stagiul de cotizare contributiv realizat peste 25 de ani contributivi⁸, „pentru persoanele care au contribuit mai mulți ani”, stabilitatea în muncă fiind „răsplătită suplimentar”⁹. Precizăm că **adăugarea punctelor de stabilitate nu are la bază principiul contributivității**, deoarece nu se calculează prin raportare la câștigul brut lunar sau, după caz, la venitul lunar asigurat, care a constituit baza de calcul al contribuției de asigurări sociale, ci se acordă indiferent de această contribuție în trei cuantumuri fixe, pentru fiecare an realizat peste 25 de ani, 30 de ani, respectiv 35 de ani.

Prin urmare, la un calcul simplu, se observă că pentru cei mai mulți dintre magistrații din sistem, precum și pentru cei care vor intra în sistem după o posibilă intrare în vigoare a noii reglementări, și care se vor pensiona la vârsta de 65 de ani, după 35 de ani de vechime în muncă și 25 de ani în profesie, **pensia de serviciu va fi doar nominală, va exista de jure și va fi suprimată de facto**, deoarece nu va răspunde în nici un caz standardelor constituționale, europene, dar și internaționale conform cărora „legiuitorul este ținut să respecte principiul independenței justiției, sub aspectul securității financiare a magistraților care impune asigurarea unor venituri din pensii apropiate celor pe care magistratul le avea în perioada în care era în activitate. Incompatibilitățile și interdicțiile inerente funcțiilor de judecător, procuror și magistrat-asistent sunt, prin severitatea lor, unice și speciale acestor funcții, fără a se regăsi în statutul altor categorii profesionale, și constituie, împreună cu regimul de remunerare (salariu și pensie) a

⁸ „, a) 0,50 puncte pentru fiecare an realizat peste 25 de ani; b) 0,75 puncte pentru fiecare an realizat peste 30 de ani; c) un punct pentru fiecare an realizat peste 35 ani”.

⁹ Conform Expunerii de motive la Legea nr. 30/2023, care poate fi consultată la adresa <https://www.cdep.ro/proiecte/2023/700/20/7/em727.pdf>

acestei categorii profesionale, elemente de substanță a independenței justiției”¹⁰, încălcând, astfel, componenta instituțională a independenței justiției și nerespectând prevederile coroborate ale art. 124 alin. (3), art. 1 alin. (3) și (5) și art. 147 alin.(4) din Constituție.

5.2.3. Rațiunea care a stat la baza elaborării prezentului proiect, exprimată în Expunerea de motive, a fost aceea că **actualul regim de pensionare al magistraților, cel stabilit ca urmare a intervențiilor legislative cuprinse în Legea nr. 282/2023 și intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2024** nu respectă principiul echității între toți beneficiarii de pensii plătite din fonduri publice și nu îndeplinește condițiile prevăzute de Jalonul 215 din cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență, motiv pentru care „Comisia Europeană a emis Decizia 3.847 din 28 mai 2025 prin care a stabilit suspendarea plății unei sume de 869 de milioane de euro din cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență”. **Se omite însă a se menționa că doar 231 de milioane de euro vizează îndeplinirea jalonului 215 și că suspendarea plății respectivei sume nu este cauzată de reglementările cu privire la pensiile magistraților, ci de modificarea cadrului legal privind pensiile de serviciu intervenită, ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 282/2023, în privința pensiilor militare de stat și în privința modului de impozitare a anumitor categorii de pensii de serviciu, după pronunțarea Deciziei Curții Constituționale nr. 724 din 19 decembrie 2024, prin care a fost constatată neconstituționalitatea măsurii impozitării progresive.**

Precizăm că însuși Guvernul în **punctul său de vedere**, consemnat în paragraful 143 din Decizia nr. 479/2025 a precizat că „Odată cu adoptarea Legii nr. 282/2023 au fost aduse o serie de modificări Codului fiscal, inclusiv cu privire la impozitarea distinctă a pensiilor de serviciu, fapt justificat de îndeplinirea jalonului menționat. Drept consecință, **ca urmare a unei evaluări preliminare, Comisia Europeană a stabilit la data de 15 octombrie 2024 că jalonul 215 a fost îndeplinit satisfăcător.** Totuși, prin Decizia Curții Constituționale nr. 724 din 19 decembrie 2024, dispozițiile legale ce au determinat poziția Comisiei au fost declarate neconstituționale. Ca urmare a acestei situații, prin **Decizia nr. 3.847 din 28 mai 2025**, Comisia Europeană a dispus suspendarea plății către România a unei sume de 231 de milioane

¹⁰ Decizia Curții Constituționale nr. 900/2000, paragraful 143. A se vedea și paragraful 91 din mai recenta Decizie nr. 724/2024.

de euro, reprezentând peste 90% granturi, **constatându-se că nu sunt îndeplinite cerințele jalonului 215 referitor la limitarea pensiilor de serviciu.** În justificarea acestei măsuri, Comisia a arătat, în documentul intitulat „Comunicarea către România a evaluării Comisiei cu privire la jalonul 215 din cea de-a treia Cerere de Plată a sprijinului nerambursabil în conformitate cu articolul 24, alineatul (6) din Regulamentul UE 241/2021”, faptul că: „**În urma Deciziei nr. 724/2024 a Curții Constituționale a României, adoptată la 19 decembrie 2024, Comisia înțelege că dispozițiile relevante din Legea nr. 282/2023 de introducere a impozitării progresive a pensiilor mari și foarte mari nu pot fi puse în aplicare de guvern. Din acest motiv,** jalonul 215, care impune «consolidarea principiului contributivității sistemului» și «corectarea inechităților dintre beneficiarii acestor categorii de pensii și beneficiarii sistemului public de pensii din punctul de vedere al aspectului contributiv» nu poate fi considerată îndeplinită în mod satisfăcător”.

5.2.4. Plecând de la aceste ultime rânduri, dat fiind că regulile de conviețuire în societate sunt reglementate prin lege¹¹, se cuvine a semnala că principiul echității sociale nu este reglementat legal, astfel încât raportarea rolului magistratului în societate, atunci când este urmărită acordarea sau suprimarea unor drepturi, să se facă la acest principiu și să se constate că a fost încălcat ca urmare a reglementării pensiilor magistraților.

Referitor la rolul magistratului în societate, există chiar prevederi constituționale, nu doar legale. Astfel, după ce la art. 1 alin. (4) din Legea fundamentală se consacră principiul separației și echilibrului puterilor în stat, în cadrul democrației constituționale, puterea judecătorească fiind una dintre aceste puteri, iar democrația constituțională și statul de drept, înțelegându-se și „în spiritul idealurilor Revoluției din decembrie 1989”¹², la art. 124 se stabilesc principiile de înfăptuire a justiției, unul dintre acestea fiind principiul independenței judecătorilor.

Totodată, întrucât la art. 21 se prevede dreptul fundamental la **acces la justiție** – „Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime”, având dreptul la un proces echitabil, care este asigurat, evident, de

¹¹ Norma juridică fiind definită ca regula de conduită generală și obligatorie, stabilită și garantată de stat, care reglementează relațiile sociale și a cărei nerespectare poate atrage, la nevoie, sancțiuni prin forța de constrângere a statului.

¹² Art. 1 alin. (3) din Constituție

judecător, în cuprinsul altor dispoziții constituționale se prevăd modalități de realizare a acestui drept fundamental în vederea valorificării altor drepturi și libertăți fundamentale, spre exemplu:

- la art. 23 sunt stabilite garanții pentru respectarea **libertății individuale**, incluzând prezumția de nevinovăție, asigurate tot de judecător („Arestarea preventivă se dispune de judecător și numai în cursul procesului penal”, „Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, **persoana este considerată nevinovată**”);

- la art. 44 se consacră printre garanțiile **dreptului fundamental la proprietate privată**, acordarea unor **juste despăgubiri**, în caz de expropriere sau pentru daunele aduse solului, plantațiilor sau construcțiilor, precum și pentru alte daune imputabile autorității produse cu prilejul folosirii de către autoritatea publică a subsolului oricărei proprietăți imobiliare, despăgubiri care „se stabilesc de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergență, prin justiție”,

- la art. 52 coroborat cu art. 126 alin. (6), se stabilește **dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică**, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, de a obține recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului și repararea pagubei, **controlul judecătoresc** al actelor administrative ale autorităților publice, fiind garantat, cu unele excepții, pe calea contenciosului administrativ, **instanțele de contencios administrativ fiind competente să soluționeze și cererile persoanelor vătămate prin ordonanțe** sau, după caz, prin dispoziții din ordonanțe declarate neconstituționale.

Referitor la același rol, și în aplicarea prevederilor constituționale, la art. 1 alin. (2) din Codul de procedură civilă se prevede că: „În îndeplinirea justiției, instanțele judecătorești îndeplinesc un serviciu de interes public, asigurând respectarea ordinii de drept, a libertăților fundamentale, a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și persoanelor juridice, *aplicarea legii și garantarea supremației acesteia*”. De o manieră simetrică, la art. 1 alin. (2) din Codul de procedură penală se stabilește că „normele de procedură penală urmăresc asigurarea exercitării eficiente a **atribuțiilor organelor judiciare**”, „**cu garantarea drepturilor părților și ale celorlalți participanți în procesul penal astfel încât să fie respectate prevederile Constituției, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual**

penală, precum și ale pactelor și tratatelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte”.

În antiteză, chiar dacă noțiunea de *echitate socială* există, aceasta constituie un concept sociologic, în drept existând doar *principiul echității*, ce ar trebui să stea la baza oricărei legi și a aplicării acesteia de către judecători. De altfel, conform Dicționarului explicativ al limbii române, sensul cuvântului *echitate* este „principiu etic și juridic care stă la baza reglementării tuturor relațiilor sociale în spiritul dreptății, egalității și justiției, al colaborării și respectului reciproc”.

Egalitatea, dreptatea și respectul reciproc ar trebui să fundamenteze și un demers precum cel analizat, însă, în absența unor consultări reale, în primul rând cu specialiști în drept, a afirma în mod sistematic și repetitiv faptul că pensiile magistraților sunt cele care nu permit respectarea **principiului contributivității** (principiu de rang legal, nu constituțional) și **al echității sociale** (noțiune sociologică, după cum am precizat), și au generat suspendarea plății unei tranșe din PNRR, cu riscul pierderii definitive a acesteia, având drept consecință conturarea unei imagini false, și mai grav, minimalizarea puterii judecătorești, care se află în echilibru cu celelalte puteri ale statului, conform Constituției, în cel mai bun caz, înseamnă că s-a plecat de la o premisă juridică greșită. Această premisă, în afara sistemului normativ reglementat în România, bazat pe principiul statului de drept, invită la emiterea de opinii asupra unei probleme de drept foarte dificile chiar și pentru cei mai mulți dintre juriști, deoarece presupune mult efort de analiză, în primul rând, a jurisprudenței Curții Constituționale, a Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții Justiție a Uniunii Europene. Pentru a conchide că regimul actul al pensionării magistraților nu este corect, această incorectitudine trebuie fundamentată juridic, pe norme interne, plecând de la cele constituționale și jurisprudența aferentă acestora, din dreptul Uniunii Europene sau din alte angajamente internaționale cu valoare obligatorie asumate de România și care au prioritate față de normele interne, cu atât mai mult cu cât, nicio condiționalitate care decurge din PNRR nu poate justifica derogarea de la reperele stabilite de instanța de contencios constituțional, acest aspect fiind deja analizat de Curtea Constituțională în Decizia nr. 467/2023.

În acest context, trebuie identificat conceptul juridic cel mai apropiat ca sens de conceptul sociologic de *echitate* (*egalitate*)

*socială*¹³. Întrucât echitatea socială nu poate presupune altceva decât aplicarea unui tratament egal pentru situații egale și a unui tratament diferențiat justificat obiectiv pentru situații diferite, iar în materie de pensii, echitatea s-ar manifesta prin asigurarea unui minim social, contributivitate, dar și tratament diferențiat justificat prin natura profesiei, concluzionăm că cel mai apropiat concept juridic este acela al *egalității în fața legii*.

A fi egal în fața legii nu înseamnă însă ca tuturor subiectelor de drept să li se aplice aceleași norme, dacă nu se află în situații identice. Astfel, beneficiarii pensiilor bazate exclusiv pe contributivitate ar trebui să se afle în situații asemănătoare cu magistrații, astfel încât să poată primi o pensie, care pe lângă componenta contributivă (care există și în cazul magistraților și este substanțială, spre deosebire de militari și asimilații acestora, ale căror pensii sunt exclusiv necontributive) să aibă și una necontributivă.

Astfel, s-au confruntat aceste persoane pe durata întregii cariere (de cel puțin 20 de ani), după un proces riguros de selecție, cu interdicția de a desfășura orice activitate economică, limitarea dreptului la exprimare și incompatibilități ce reduc capacitatea de a-și asigura venituri suplimentare, desfășurând activitatea de apărare a drepturilor și libertăților individuale, în condiții de solicitare fizică și psihică asemănătoare? Dacă răspunsul este favorabil, înseamnă că statul prin autoritățile sale care au edictat și interpretat norme prin raportare la Constituție, timp de 28 de ani, de când au fost instituite pensiile magistraților și ale militarilor, s-a aflat într-o gravă și de durată eroare, de nerespectare a echității sociale¹⁴.

¹³ „Echitatea socială apare astfel ca fiind, *in essentia*, un concept politonomic deoarece exprimă politica egalității ca egalitate politică; de altfel, niciun sistem de drept rațional **n-ar putea justifica echitatea la nivel social, prin aplicarea unor norme inechitabile la nivel individual**. Ori de câte ori o inechitate nu a putut fi validată în drept, ea a fost justificată politic prin necesitatea menținerii egalității sociale, *exempli gratia*, prin aplicarea unui sistem de taxare progresivă pe venit, care să permită redistribuirea bogăției în folosul indivizilor dezavantajați” (Anton PARLAGI, „Jusnomia – justiția socială ca premisă politică a dreptului”, *Revista Transilvană de Științe Administrative* 2(29)/2011, pp. 118-138).

¹⁴ În acest punct al analizei, se cuvine menționat ceea ce se observa recent în literatura de specialitate, într-un mediu academic: „reluarea ciclică în spațiul public de circa 25 ani, inexplicabil de agresiv de data aceasta, a unor campanii de demonizare a pensiilor de serviciu (botezate „speciale”) ale magistraților în principal (...), campanii înțesate deliberat de egalitarism deformat”, deși „**chiar și în epoca anterioară anului 1989, a egalitarismului socialist, salarizarea diferențiată** avea ca principiu de bază **rolul și importanța socială a muncii depuse**”. (...) „În condițiile permanentizării unor astfel de mesaje concertate, apare ca certitudine pe viitor că imaginea favorabilă a magistratului în societate va rămâne un deziderat utopic”. (Ion POPA, membru corespondent al Academiei de Științe Juridice din România, în

Mai mult, statul trebuie să fie echitabil nu doar față de unele categorii sociale, ci față de toți cetățenii săi, incluzând magistrații, căci tocmai **principiul echității nu ar permite instituirea unui sistem de pensii pentru toate categoriile sociale, ci ar impune tocmai diferențierea pe motive ținând în primul rând, de rolul constituțional distinct al magistratului, incompatibilitățile și interdicțiile aplicate pe parcursul carierei, responsabilitatea privind apărarea drepturilor fundamentale, riscurile profesionale și, nu în ultimul rând, necesitatea garantării de către stat a independenței justiției.** Cu alte cuvinte, **tratatamentul juridic diferențiat în materia pensiilor magistraților nu constituie un privilegiu nejustificat, ci chiar o aplicare a principiului echității.**

5.2.5. Conform argumentului furnizat în Expunerea de motive, al necesității „apropierii de principiul contributivității, cât și din punct de vedere al respectării principiului echității între toți beneficiarii de pensii plătite din fonduri publice”, stabilit, probabil, din eroare, fără excepții și dezvoltări, și în jalonul 215¹⁵, observând că, în actualul context legislativ, pensiile militare sunt suportate integral din bugetul de stat, fiind exclusiv necontributive, în virtutea invocatului principiu al echității sociale exprimat prin contributivitate, „ar însemna că unei categorii de cetățeni, așa cum este cazul militarilor, i se neagă dreptul la pensie, ca drept fundamental, pe motiv că pensia nu este stabilită pe principiul contributivității și că nu se suportă din bugetul asigurărilor sociale de stat, ci din bugetul de stat”¹⁶.

Decredibilizarea deliberată a aplicării dreptului în instanțele și parchetele românești, Revista Universul Juridic nr. 2, februarie 2024, pp. 50-83).

Totodată, trebuie reamintit că egalitarismul a fost specific unei alte orânduiri decât cea în care trăim astăzi, Lucian BOIA, în *Strania istorie a comunismului românesc (și nefericitele ei consecințe)*, Editura Humanitas, București, 2016, observând că: „Potrivit „învățăturii marxist-leniniste”, în „orânduirea comunistă”, s-ar fi succedat două faze (...) socialismul fiind, în fond, etapa de trecere spre comunism, în care „forțele de producție” nu ating încă dezvoltarea maximă preconizată și nici gradul de bunăstare nu face încă posibilă egalitatea absolută a condițiilor de viață, prin aplicarea principiului „de la fiecare după capacități, fiecăruia după nevoi”” (fragment din extrasul consultat la adresa <https://humanitas.ro/assets/media/strania-istorie-a-comunismului.pdf>).

¹⁵ „- Nu se vor crea noi categorii de pensii speciale, iar categoriile actuale vor fi raționalizate.

- **Pensiile speciale se calculează în prezent pe baza principiului contributivității**, a vechimii în profesie și a reajustării procentului legat de veniturile obținute. Perioada minimă de cotizare este similară cu cea aplicată în fondul public de pensii.

- **Protecția deciziilor Curții Constituționale se va referi numai la pensiile magistraților**, nu și la alte categorii, și se va referi numai la limitele explicite din argumentele Curții.

- Noul cadru legislativ va revizui pensiile speciale și le va alinia la principiul contributivității.

Nicio pensie specială nu poate depăși venitul obținut în cursul perioadei de cotizare.”

¹⁶ Paragraful 102 din Decizia nr. 724/2024

5.2.6. Evident că din punct de vedere juridic ar trebui analizat și **raportul dintre principiul contributivității și cel al independenței justiției**, în componenta privind stabilitatea financiară a judecătorului.

Observăm că primul este consacrat doar la nivel legal, fiind cel pe baza căruia se organizează sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, iar cel de al doilea la nivel constituțional, astfel încât prevalența unuia dintre cele două este evidentă, pentru că nu Constituția respectă legea, ci invers.

6. Referitor la Expunerea de motive, în primul rând, semnalăm că aceasta nu cuprinde informații specifice elementelor instrumentului de prezentare și motivare, prevăzute la art. 31 din Legea nr. 24/2000, nefiind prezentate, printre altele, **impactul financiar asupra bugetului general consolidat pe termen scurt și lung** (este doar menționat că „**impactul bugetar este pozitiv și nu poate fi cuantificabil**, întrucât drepturile de pensie se acordă la cererea persoanei îndreptățite, iar în acest moment nu se cunoaște numărul persoanelor care urmează a solicita pensie”¹⁷), insuficiențele și neconcordanțele reglementărilor în vigoare și nici **concluziile studiilor și lucrărilor de cercetare care au stat la baza elaborării proiectului de act normativ.**

Nu sunt prezentate informații cu privire la **impactul social**, la **impactul asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului**, deși ar fi fost în mod evident necesar, și nici nu se regăsește **nicio informație în privința posibilelor efecte pozitive ale reglementării propuse și nicio previziune bugetară** din perspectiva influențării în plus sau, după caz, în minus, a cheltuielilor bugetare pe care le implică plata pensiilor de serviciu vizate de modificările legislative pe care le-a inițiat, generând prezumția legitimă că intervențiile preconizate nu au avut la bază o analiză reală și serioasă a impactului acestora asupra funcționării în condiții optime a sistemului judiciar, la un nivel care să asigure condiționalitățile rezultate din integrarea României în Uniunea Europeană raportat la gradul de ocupare a statelor de funcții de la instanțe și parchete, în continuă scădere, la volumul de activitate, precum și la perspectivele previzibile de remediere a deficitului de personal, și **fără a se motiva, în concret, impactul financiar asupra bugetului general consolidat și asupra bugetului asigurărilor sociale.**

¹⁷ Chiar dacă nu poate fi cuantificat, impactul bugetar trebuie cel puțin estimat pe termen scurt și lung, pe 5 ani, pe baza vocației la pensie pe care o au persoanele din sistemul de justiție în prezent

În plus, nu există referiri la impactul asupra sistemului juridic, în special la **hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene** în materie, deși există, cu sublinierea implicațiilor asupra legislației în vigoare, și **nici la consultările derulate în vederea elaborării proiectului** sau la măsurile de implementare necesare.

În al doilea rând, contrar normelor de tehnică legislativă și standardelor de bună reglementare, expunerea de motive care însoțește proiectul de act normativ nu oferă o justificare reală pentru măsurile propuse.

Trebuie observat că intervențiile preconizate asupra Legii nr.303/2022 și Legii nr.567/2004, sunt de natură să genereze repercusiuni grave asupra organizării instanțelor și a parchetelor, în considerarea insecurității legislative devenite obicei în această materie, și a perspectivei mult prea îndepărtate de a beneficia de pensia de serviciu, de o manieră similară cu persoane din sistem deja pensionate, deoarece vor avea ca **efect reducerea considerabilă a numărului de magistrați și de grefieri**, care vor ieși din sistem atât prin **pensionări** accelerate, cât și prin **demisii**, dar și **scăderea atractivității îmbrățișării pe viitor a acestor profesii juridice**. Ar fi fost necesară realizarea de **analize statistice sau comparative complete și concrete**¹⁸, **inclusiv între pensia de serviciu și pensia pentru limită de vârstă, cuvenite unui magistrat la 65 de ani, după 35 de ani de vechime în muncă și 25 de ani de vechime în funcție**, deoarece s-ar fi observat că în unele situații **pensia pentru limită de vârstă este chiar mai mare, contrar principiului echității**, care impune a se avea în vedere condițiile diferite de muncă pentru pensionare, alături de identificarea unor soluții aplicabile pe termen scurt și lung care să contrabalanseze consecințele negative ce vor fi atrase de posibila aplicare a măsurilor propuse.

Astfel, precizăm că din cuprinsul proiectului de lege nu reiese ca **soluțiile preconizate să fi fost precedate de o temeinică fundamentare**, nefiind respectate prevederile art. 6 alin. (1) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

¹⁸ În Expunerea de motive se prezintă **rezultatul unei simulări, fără date concrete, ci prin aproximări** - „între 30 și 40%”, „până la aproximativ 33.000 lei”, „cel mult 11.000 lei” și **fără a ține cont de faptul că prezentul proiect introduce o dublă limitare** la 55% din baza de calcul reprezentată de media indemnizațiilor de încadrare brute lunare și a sporurilor pentru care au fost reținute contribuții de asigurare socială realizate în ultimele 60 de luni de activitate înainte de data pensionării și la 70% din venitul net avut în ultima lună de activitate înainte de data pensionării.

potrivit căroră **„Proiectul de act normativ trebuie să instituie reguli necesare, suficiente și posibile care să conducă la o cât mai mare stabilitate și eficiență legislativă”**, iar „Soluțiile pe care le cuprinde trebuie să fie temeinic fundamentate, luându-se în considerare interesul social, politica legislativă a statului român și **cerințele corelării cu ansamblul reglementărilor interne și ale armonizării legislației naționale cu legislația comunitară** și cu tratatele internaționale la care România este parte, precum și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului”.

În acest context sunt aplicabile considerentele exprimate în Decizia Curții Constituționale nr. 682 din 27 iunie 2012: *„Lipsa unei fundamentări temeinice a actului normativ în discuție determină, [...], încălcarea prevederilor din Constituție cuprinse în art. 1 alin. (5) [...]”*.

Totodată, în considerarea celor statuate prin Decizia Curții Constituționale nr.139/2019¹⁹, precizăm că **argumentarea soluțiilor preconizate, în considerarea importanței materiei reglementate, dar și a implicațiilor și impactului asupra statutului de drept, prin micșorarea garanțiilor de independență a magistraților, pe care le vor avea noile dispoziții, necesită dezvoltare în consecință.**

Mai mult, analizând cuprinsul **minutei** ședinței publice, organizate de Ministerul Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale pentru dezbateră publică a prezentului proiect de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu²⁰, rezultă că acest minister a formulat, printre altele, „raportat la observațiile, propunerile și recomandările primite” și „referitor la observațiile și recomandările formulate de participanți în cadrul dezbaterii publice privind proiectul legii privind modificarea și completarea unor acte normative în domeniul pensiilor de serviciu din data de 24.11.2025 cu privire la cerințele jalonului 215 din PNRR”, semnalăm **mai multe observații fie cu un conținut eronat, fie în contradicție cu cele invocate în Expunerea de motive.**

¹⁹ „Fundamentarea temeinică a inițiativelor legislative reprezintă o exigență impusă de dispozițiile constituționale menționate, întrucât previne arbitrarul în activitatea de legiferare, asigurând că legile propuse și adoptate răspund unor nevoi sociale reale și dreptății sociale”.

²⁰ la data de 24.11.2025, în conformitate cu dispozițiile art. 7 alin. (7) din Hotărârea Guvernului nr. 831/2022 privind aprobarea normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, consultată la adresa <https://mmuncii.gov.ro/anunt-privind-organizarea-unei-dezbateri-publice-in-data-de-24-11-2025-ora-14-ref-la-proiectul-de-lege-pentru-modificarea-si-completarea-unor-acte-normative-din-domeniul-pensiilor-de-serviciu/>

Astfel deși se afirmă că „Garanțiile constituționale rămân obligatorii pentru legiuitor. Conform PNRR reforma are în vedere soluții care să vizeze corectarea inechităților dintre beneficiarii acestor categorii de pensii și beneficiarii din sistemul public de pensii din punct de vedere al contributivității, **luând în considerare și jurisprudența Curții Constituționale**”, **constatăm tocmai garanția independenței judecătorilor și jurisprudența constantă a Curții Constituționale în materie nu sunt respectate prin promovarea prezentului proiect;**

De asemenea, cu toate că se precizează că „Reforma are în vedere soluții care să vizeze corectarea inechităților dintre beneficiarii acestor categorii de pensii și beneficiarii din sistemul public de pensii din punct de vedere contributivității, or, **în sistemul public nu este reglementat accesul la pensia pentru limită de vârstă, indiferent de vârstă, chiar dacă persoana are 35 ani de stagiu de cotizare contributiv, uneori chiar mai mult**”, **atragem atenția asupra faptului că Legea nr. 360/2023 conține multiple excepții de la vârsta standard de pensionare de 65 de ani, doar în sensul reducerii chiar substanțiale în unele cazuri a acesteia, iar stagiul minim de cotizare contributiv este de 15 ani**, în timp ce atingerea stagiului complet de cotizare contributiv de 35 de ani, se realizează prin creșterea stagiului complet de cotizare, conform eşalonării prevăzute în anexa nr. 5.

Mai mult, chiar în minută se afirmă că „Cerințele din **PNRR nu se referă în mod specific la pensiile din sistemul de justitie/se referă la reducerea cheltuielilor cu pensiile în plată**” și că „Suspendarea fondurilor din Cererea de Plată nr. 3 se referă la **impozitarea progresivă a pensiilor în plată**”, având „la bază Decizia de punere în aplicare a Comisiei C(2025) 3490 din 28.05.2025, ca urmare a deciziei Curții Constituționale nr. 724/2024, **prin care a fost declarat neconstituțional un element-cheie al reformei, impozitarea progresivă pentru pensiile speciale** (în mod specific, decizia Curții Constituționale declară neconstituțională dispoziția de la art. 101 din Legea nr. 227/2015, care a fost introdusă prin articolul XVIII din Legea nr. 282/2023). Motivarea Comisiei ia în considerare contribuția acestei măsuri la îndeplinirea cerințelor privind „consolidarea principiul contributivității sistemului” și „corectarea inechităților dintre beneficiarii acestor categorii de pensii și beneficiarii sistemului public de pensii din punctul de vedere al aspectului contributiv”, neconsiderând măsura impozitării în mod expres ca o cerință a jalonului, ci ca un mijloc de realizare a acestor cerințe. Astfel, **Comisia a considerat că „[...] introducerea impozitării suplimentare pentru**

partea necontributivă a pensiilor speciale a sporit caracterul contributiv al regimurilor speciale de pensii”.

Totodată, pentru o temeinică fundamentare, ar fi trebuit avute în vedere dispozițiile art. 7 din Legea nr. 24/2000, care **institue în sarcina inițiatorului proiectului de act normativ obligația evaluării preliminare a impactului proiectului de lege**, ce presupune identificarea și analizarea efectelor economice, sociale, de mediu, legislative și bugetare pe care le produc reglementările propuse²¹.

De asemenea, instrumentul de prezentare și motivare ar fi trebuit însoțit, așa cum **prevede imperativ art. 7 alin. (3¹) din Legea nr. 24/2000, de o evaluare preliminară a impactului noilor reglementări asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului**, dat fiind că reducerea substanțială a cuantumului pensiilor din sistemul de justiție, însoțită de perspectiva mult prea îndepărtată a datei pensionării, nu doar pentru cei care acced în sistem începând cu data intrării în vigoare a noii legi, ci și pentru toți magistrații care au intrat în profesie începând cu anul 2017, deci care au aproximativ 9 ani de vechime efectivă ca magistrat, vor avea efecte directe nu doar asupra drepturilor fundamentale ale omului-magistrat, ci și, prin slăbirea **indirectă a puterii judecătorești** în forma preconizată, efectele se vor răsfrânge și asupra calității actului de justiție, ceea ce echivalează cel puțin cu improbabilitatea conferirii de efecte **accesului liber la justiție**.

Văzut ca „garanție fundamentală pentru exercitarea efectivă a drepturilor și libertăților cetățenești”, ori ca „o dispoziție imperativă chemată să dea sens noțiunii de “stat de drept”, **principiul constituțional al liberului acces la justiție a fost și rămâne, în practică, primul argument constituțional pe care cel ce dorește protejarea drepturilor și intereselor sale legitime îl va invoca în sprijinul său**” „Accesul la justiție, ca un aspect inerent al dreptului la un proces echitabil (...) nu presupune doar ca instanța judecătorească să fie accesibilă, dar și imparțială și independentă în judecata sa, stabilită prin lege și competentă să soluționeze pe fond cauza.” Ce presupun toate aceste condiții? Cât privește **independența instanței, aceasta privește două aspecte: independența sa față de celelalte**

²¹ Potrivit art. 7 alin. (2) și (3) din Legea nr. 24/2000, „evaluarea preliminară a impactului proiectelor de acte normative este considerată a fi modalitatea de fundamentare pentru soluțiile legislative propuse și trebuie realizată înainte de adoptarea actelor normative”, iar „fundamentarea noii reglementări trebuie să aibă în vedere atât evaluarea impactului legislației specifice în vigoare la momentul elaborării proiectului de act normativ, cât și evaluarea impactului politicilor publice pe care proiectul de act normativ le implementează”.

autorități ale statului și independența sa, ori imparțialitatea, față de părțile în proces. Independența judecătorului față de celelalte autorități ale statului – de executiv în mod deosebit – depinde de modul de numire și de durata mandatului, existența unei protecții contra presiunilor exterioare și de existența unei aparențe de independență”²².

În plus, din redactarea Expunerii de motive ar trebui să rezulte că **elaborarea proiectului a fost precedată, dată fiind importanța, complexitatea și implicațiile acestuia, de o activitate de documentare și analiză științifică, pentru cunoașterea temeinică a realităților economico-sociale care urmează să fie reglementate, concretizată în prezentarea rezultatelor unor studii de cercetare și includerea unor trimiteri la sursele de informații suplimentare relevante pentru dezbaterile proiectului, așa cum dispun art. 20 alin. (1) și (3) din Legea nr. 24/2000.**

Spre exemplu, ar fi trebuit să fie avute în vedere aspecte precum: speranța de viață a românilor, lipsa de personal specializat la instanțe și parchete, volumul de muncă al unui magistrat, numărul persoanelor din sistem care au fost admise în magistratură cu recunoașterea vechimii din alte profesii, numărul persoanelor care au vocație de a se pensiona înainte de intrarea în vigoare a legii, previzionarea modului în care va fi afectată administrarea justiției în urma pensionărilor masive sau părăsirii sistemului de către persoane cu experiență dobândită în alte profesii care nu mai au niciun interes de a rămâne, dată fiind mica probabilitate de a realiza o vechime de 25 de ani numai în magistratură anterior împlinirii unei vârstei standard de pensionare din sistemul public de pensii și solicitarea neuropsihică la care sunt supuși magistrații, inclusiv prin intervențiile legislative succesive recente, dar și prin prezentarea defăimătoare a întregii categorii profesionale în spațiul public, elemente de natură să se răsfrângă asupra calității actului de justiție.

În plus, precizăm că, deși în argumentare este invocată necesitatea respectării principiului egalității de tratament (în forma principiului echității între toți beneficiarii de pensii plătite din fonduri publice) nu

²² Patricia IONEA, „Liberul acces la justiție – aspecte deosebite desprinse din jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului”, consultat la adresa <https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2024/03/LIBERUL-ACCES-LA-JUSTITIE.pdf>

este respectată însăși accepciunea acestuia, stabilită în decizii ale Curții Constituționale și ale Curții Europene a Drepturilor Omului²³.

În acest context, semnalăm că prin prezentul proiect sunt vizate exclusiv pensiile de serviciu din sistemul justiției, deși magistrații reprezintă singura categorie profesională pentru care pensia de serviciu se bucură de protecție constituțională, aplicarea unui tratament diferențiat doar acestor categorii profesionale în privința pensiilor de serviciu, necesitând o justificare corespunzătoare, nu doar o anunțare a unei posibile intervenții viitoare și asupra celorlalte pensii de serviciu, astfel încât să nu se creeze premisele încălcării art. 16 alin. (1) din Constituție și sub acest aspect, deoarece egalitatea trebuie asigurată față de legea în vigoare, nu față de unul sau mai multe proiecte de lege, a căror constituționalitate nu se poate aprecia decât după adoptare în Parlament.

Așadar, constatăm că nu există o justificare obiectivă pentru un demers legislativ care să vizeze doar pensiile de serviciu ale personalului din justiție, cu atât mai mult cu cât impactul bugetar generat de plata acestora este nesemnificativ, în timp ce restul categoriilor de pensii de serviciu, care reprezintă peste 90% din valoarea efortului bugetar pentru plata pensiilor de serviciu, nu sunt vizate de acest demers.

De asemenea, menționăm necesitatea asigurării concordanței cu prevederile art. 30 alin. (1) lit. d) și art. 33 din Legea nr. 24/2000, referitoare la obligația ca un proiect de o asemenea importanță să fie

²³ Referitor la **principiul nediscriminării sau al egalității în drepturi prevăzut la art.16 din Constituție**, în jurisprudența Curții Constituționale s-a statuat că „*acesta presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite. Ca urmare, situațiile în care se află anumite categorii de persoane trebuie să difere în esență pentru a se justifica deosebirea de tratament juridic, iar această deosebire de tratament trebuie să se bazeze pe un criteriu obiectiv și rațional* (...). Principiul egalității în drepturi nu înseamnă uniformitate, **încălcarea principiului egalității și nediscriminării existând atunci când se aplică un tratament diferențiat unor cazuri egale, fără o motivare obiectivă și rezonabilă**, sau dacă există o disproporție între scopul urmărit prin tratamentul inegal și mijloacele folosite (...). În același sens este și jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, care a statuat, în aplicarea prevederilor art. 14 din Convenția privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale privind interzicerea discriminării, că **reprezintă o încălcare a acestor prevederi orice diferență de tratament săvârșită de stat între indivizi aflați în situații analoage, fără o justificare obiectivă și rezonabilă** (de exemplu, prin 4 Hotărârea din 13 iunie 1979, pronunțată în Cauza Marckx împotriva Belgiei, Hotărârea din 13 noiembrie 2007, pronunțată în Cauza D.H. și alții împotriva Republicii Cehe, par.175, Hotărârea din 29 aprilie 2008, pronunțată în cauza Burden împotriva Regatului Unit, par. 60, Hotărârea din 16 martie 2010, pronunțată în cauza Carson și alții împotriva Regatului Unit, par. 61) (Paragraful 16 din Decizia nr. 657 din 17 octombrie 2019).

însoțit de un alt document de motivare, respectiv de **studiul de impact**²⁴.

Curtea Constituțională a observat în jurisprudența sa că *„lipsa studiilor de impact a fost considerată o critică de neconstituționalitate intrinsecă, în sensul că reperul de constituționalitate nu îl constituie numai lipsa studiilor de impact, ci aceasta se coroborează cu natura și importanța soluțiilor legislative reglementate în corpul legii”* și că *„neîndeplinirea obligației (...) de a adopta legea criticată pe analizele de impact necesare se constituie într-o încălcare a dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție referitoare la obligația de respectare a legilor”*²⁵.

Raportat la acest aspect, învederăm faptul că în **Decizia nr. 479 din 20 octombrie 2025** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu, Curtea Constituțională a reiterat, la paragraful 222, faptul că **„procedurile de urmat, inclusiv solicitarea de avize de la instituțiile prevăzute de lege nu sunt însă scopuri în sine, ci mijloace, instrumente pentru asigurarea dezideratului calității legii, o lege care să slujească cetățenilor”**²⁶, iar la paragraful 223 s-a referit în mod explicit la **dezbaterea publică ale proiectelor de legi, justificarea lor adecvată și existența evaluărilor de impact**²⁷ în

²⁴ Care ar trebui să facă referire „a) la starea de fapt existentă la momentul elaborării noii reglementări; b) la modificările care se propun a fi aduse legislației existente; c) la **obiectivele urmărite prin modificarea legislației existente**; d) la mijloacele disponibile în vederea realizării scopurilor propuse; e) la dificultățile care ar putea fi întâmpinate în aplicarea noilor dispoziții; f) la evaluarea costurilor impuse de adoptarea proiectului de lege și a **eventualelor economii bugetare generate de aceasta, la motivele care stau la baza acestei evaluări**, precum și la modalitatea de calcul al costurilor și economiilor; g) la **beneficiile rezultate prin implementarea proiectului de lege, altele decât cele de natură economică**; h) la analiza comparativă a costurilor și a beneficiilor pe care le implică proiectul de lege, din care să reiasă dacă beneficiile sunt justificate de costuri”.

²⁵ A se vedea paragrafele 72 și 73 din Decizia nr. 845 din 18 noiembrie 2020, citând Decizia nr. 650 din 25 octombrie 2018, paragraful 244 și Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014, paragrafele 95 și 98.

²⁶ Citând Decizia nr. 139 din 13 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 336 din 3 mai 2019, paragraful 85.

²⁷ De altfel, și Comisia de la Veneția, în raportul intitulat Rule of law checklist, adoptat la cea de-a 106-a sesiune plenară (Veneția, 11-12 martie 2016), **reține că procedura de adoptare a legilor reprezintă un criteriu în aprecierea legalității, care constituie prima dintre valorile de referință ale statului de drept (pct. II A5)**. Sub acest aspect sunt relevante, între altele, potrivit aceluiași document, existența unor reguli constituționale clare în privința procedurii de legiferare, **dezbaterea publică ale proiectelor de legi, justificarea lor adecvată, existența evaluărilor de impact în adoptarea legilor**. Referitor la rolul acestor proceduri, Comisia reține că **statul de drept este legat de democrație prin faptul că promovează responsabilitatea și accesul la drepturile care limitează puterile majorității**”.

adoptarea legilor. Astfel, s-a statuat²⁸ că „în ansamblul normelor constituționale, **dispozițiile care cuprind reguli cu caracter procedural incidente în materia legiferării se corelează și sunt subsumate principiului legalității, consacrat de art. 1 alin. (5) din Constituție, la rândul său acest principiu stând la temelia statului de drept**, consacrat expres prin dispozițiile art. 1 alin. (3) din Constituție”.

7. Cu privire la intervențiile preconizate prin prezentul proiect, considerăm necesară reanalizarea tuturor soluțiilor legislative, astfel încât acestea să nu fie susceptibile să aducă atingere mai multor principii, drepturi sau prevederi constituționale, din Convenția Europeană a Drepturilor Omului sau ale dreptului Uniunii Europene, în interpretarea Curții de Justiție a Uniunii Europene.

Mai întâi, precizăm că, printre valorile pe care se întemeiază Uniunea Europeană, comune tuturor statelor membre, prevăzute la art. 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană, sunt: respectarea **egalității, a statului de drept și a drepturilor omului**, astfel încât nicio reglementare națională nu poate fi adoptată cu nesocotirea acestor valori.

8. În contextul analizei respectării **dreptului fundamental la egalitate de tratament** (și implicit a principiului nediscriminării), prin formulările soluțiilor propuse în proiect, constatăm că proiectul instituie un tratament diferențiat pentru anumite categorii de personal, beneficiari ai prevederilor referitoare la pensii de serviciu din Legea nr. 303/2022, Legea nr. 567/2004 și Legea nr. 361/2023, fără a argumenta în mod adecvat reglementările propuse, cu respectarea prevederilor Legii fundamentale și a vastei jurisprudențe a Curții Constituționale în domeniul discriminării și al pensiilor magistraților, cu atât mai mult cu cât de la publicarea Deciziilor nr. 467/2023 și nr. 724/2024 nu au intervenit modificări în situația de fapt și de drept care să conducă spre o interpretare diferită.

8.1. Observăm că reglementarea propusă va conduce la coexistența a trei regimuri de pensionare a magistraților semnificativ diferite, unii magistrați urmând a beneficia de pensie de serviciu în temeiul reglementărilor în vigoare până la data de 1 ianuarie 2024, alții în temeiul Legii nr. 282/2023, în forma în vigoare între 1 ianuarie 2024 și data intrării în vigoare a legii care face obiectul prezentului proiect,

²⁸ Citând prin Decizia nr. 128 din 6 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 189 din 8 martie 2019, paragraful 32.

în timp ce o ultimă categorie ar urma să se poată pensiona în condițiile ce vor fi stabilite prin proiectul de lege.

Având în vedere diferențele majore dintre cele trei regimuri și lipsa unor motive obiective care să justifice condiții atât de divergente pentru magistrații aflați în situații comparabile, cadrul normativ actual conduce la **discriminări evidente cu privire la elemente esențiale ale statutului magistratului**, încălcând astfel principiul constituțional al egalității în drepturi, singurul criteriu de diferențiere între acești magistrați fiind vechimea în funcție la data intrării în vigoare a noilor norme, o simplă diferență de o zi putând determina modificări substanțiale în statut. O asemenea deosebire nu poate justifica, în nicio situație, o schimbare atât de radicală a unei componente esențiale a statutului, mai ales că, **la data intrării în profesie, cadrul legal referitor la pensionare era identic pentru toți judecătorii și procurorii.**

8.2. Totodată, reglementarea propusă va conduce la situații de discriminare chiar între magistrații în funcție, și anume între judecătorii și procurorii civili și judecătorii și procurorii militari, care deși își desfășoară activitatea în condiții absolut identice și pot avea la data intrării în vigoare a noii legi aceeași vechime în funcție și vârstă, vor beneficia de regimuri de pensionare substanțial diferite. Astfel, ca urmare a modificărilor propuse cu privire la condițiile de pensionare a judecătorilor și procurorilor - vârstă de 65 de ani, vechime în muncă de 35 de ani, pensie în cuantum de 55% din media veniturilor brute, dar nu mai mult de 70% din ultimul venit net, eliminarea vechimilor asimilate, perioadă de tranziție inaplicabilă celor mai mulți judecători și procurori în funcție, așa cum se va arăta în cele ce urmează – este evident faptul că toate condițiile de pensionare prevăzute de Legea nr. 223/2015 vor fi mult mai avantajoase - vârstă standard de pensionare variind între 45 de ani la acest moment și 52 de ani la sfârșitul perioadei de tranziție, judecătorii și procurorii militari beneficiind de reducerea cu până la 13 ani a vârstei de pensionare, și anume cu câte 6 luni în fiecare an, vechime în muncă de 25 de ani, din care vechime în funcție de doar 15 ani, pensie în cuantum de 65% din media veniturilor brute, dar nu mai mult de ultimul venit net.

8.3. În plus, intervenția normativă vizează exclusiv personalul din sistemul justiției, deși este bine cunoscut faptul că magistrații reprezintă singura categorie profesională pentru care pensia de serviciu se bucură de protecție constituțională. Prin urmare, nu există nicio justificare obiectivă pentru un demers legislativ care să vizeze doar pensiile de

serviciu ale personalului din justiție, cu atât mai mult cu cât impactul bugetar generat de plata acestora este infim, în timp ce restul categoriilor de pensii de serviciu nu sunt vizate de această intervenție normativă, deși acestea din urmă concentrează peste 90% din valoarea efortului bugetar pentru plata pensiilor de serviciu.

8.4. Creșterea vârstei de pensionare a judecătorilor și procurorilor la 65 de ani va genera o **discriminare negativă a magistraților care, spre deosebire de alte categorii profesionale care beneficiază de mecanisme de reducere a vârstei standard de pensionare** ca efect al unor condiții specifice de muncă, nu au reglementate astfel de mecanisme, deși condițiile de muncă ale magistraților sunt în mod constant deosebit de solicitante, generând un efect de uzură cel puțin similar cu cel avut în vedere de legiuitor când a stabilit mecanismele de reducere a vârstei pentru alte categorii profesionale.

8.5. Astfel, orice propunere de creștere a vârstei de pensionare a magistraților, **trebuie să reflecte condițiile de muncă ale acestora, asigurând egalitatea de tratament față alte categorii profesionale aflate în situații similare sau cu persoane care beneficiază reducerea vârstei de pensionare, conform Legii nr. 360/2023 sau ale unor legi speciale (militari).**

8.6. În acest context, semnalăm că, pentru alte categorii profesionale Legea nr. 360/2023 a stabilit expres:

- că anumite locuri de muncă sunt locuri de muncă în condiții deosebite. A se vedea, spre exemplu: art. 24 alin. (4) care prevede că „Beneficiază de încadrarea în locurile de muncă în condiții deosebite de muncă și categoriile de personal prevăzute în anexa la Hotărârea Guvernului nr. 581/2001 privind criteriile de încadrare a personalului navigant din aviația civilă în condiții speciale de muncă în situația în care au realizat minimum 50% din baremul de ore de zbor/salturi, respectiv starturi prevăzut de acest act normativ”;

- la art. 48, că persoanele care au realizat stagiul complet de cotizare contributiv au dreptul la pensie pentru limită de vârstă, cu **reducerea vârstelor standard de pensionare**, diferențiind după realizarea stagiilor de cotizare în condiții deosebite de muncă și în grupa I de muncă, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în locurile de muncă încadrate în condiții speciale potrivit legislației anterioare intrării în vigoare a legii, în condiții speciale prevăzute la art. 28 alin. (1), fiind vorba de o **reducere de cel puțin 4 luni la fiecare an de stagiul de cotizare** realizat în acele condiții.

Având în vedere definițiile prevăzute la art. 3 lit. f) și g) din Legea nr. 360/2023 pentru **locuri de muncă în condiții deosebite și locuri de muncă în condiții speciale**, ambele presupunând că **gradul de expunere la factorii de risc profesional sau la condițiile specifice unor categorii de servicii publice**, pe toată durata timpului normal de muncă, respectiv pe durata a cel puțin 50% din timpul normal de muncă, poate conduce în timp la **îmbolnăviri profesionale, la comportamente riscante în activitate, cu consecințe asupra securității și sănătății în muncă a asiguraților, în aplicarea principiului nediscriminării**, precizăm că **normele care urmăresc să stabilească vârsta de pensionare pentru magistrați ar trebui să prevadă și aplicarea reducerilor generale la vârsta standard de pensionare din sistemul public, dar și a celei speciale care să reflecte condițiile de muncă ale magistraților pe durata carierei, concomitent cu încadrarea expresă a locurilor de muncă din sistemul de justiție în condiții deosebite sau speciale, după caz, aceasta însemnând aplicarea principiului echității pentru toți cetățenii.**

În acest context, semnalăm că, potrivit art. 27 alin. (3) din Legea nr. 360/2023, beneficiază de **încadrarea în locurile de muncă în condiții deosebite, cu consecința reducerii cu câte 4 luni la fiecare an de stagiu de cotizare a vârstei de pensionare**, recunoscându-se condițiile dificile de muncă ale acestora, „persoanele care își desfășoară activitatea în serviciile de anatomie patologică și prosecturi ale spitalelor, cele care desfășoară activitatea de anatomie patologică și prosectură în instituțiile de medicină legală, personalul disciplinelor universitare de anatomie, de histologie, de anatomie patologică și al catedrei de biologie celulară”.

În plus, precizăm că proiectul, stabilind **condițiile de 35 de ani de vechime în muncă și împlinirea vârstei standard de pensionare din sistemul public** pentru a beneficia de pensia de serviciu, prin absența unor trimiteri la norme din Legea nr. 360/2023, în sensul aplicării acestora și magistraților, se abate chiar de la principiul contributivității și de la excepțiile la acesta, aplicabil în privința pensionării pentru limită de vârstă.

Astfel, proiectul se raportează la **vechime în muncă și nu la stagiu minim (sau complet) de cotizare**, element în funcție de care stabilește data de la care se cuvine pensia pentru limită de vârstă, alături de vârsta standard de pensionare.

Referitor la **vârsta standard de pensionare**, la art. 47 se prevede că aceasta este de **65 de ani** atât pentru bărbați, cât și pentru femei, dar

și că atingerea acestei vârste se realizează prin creșterea vârstelor standard de pensionare, **conform eșalonării** prevăzute în anexa nr. 5, în timp ce **stagiul minim de cotizare** contributiv este de **15 ani**, **stagiul complet de cotizare contributiv este de 35 de ani**, dar atingeria acestui stagiul se realizează prin creșterea stagiului complet de cotizare, **conform eșalonării prevăzute în anexa nr. 5.**

Din acest punct de vedere, **normele propuse nu respectă principiul constituțional al legalității sub aspectul calității legii**, deoarece din redactarea proiectului nu rezultă dacă toate aceste eșalonări ale atingerii vârstei de pensionare și stagiului complet de cotizare au fost avute în vedere și pentru magistrați, după cum nu se înțelege de ce condiția pentru a beneficia de pensie în cazul magistratilor este **aceea de vechime în muncă, și nu de stagiul de cotizare contributiv** (perioada de timp pentru care s-au datorat contribuții de asigurări sociale la sistemul public de pensii, precum și cea pentru care asigurații cu contract de asigurare socială au datorat și plătit contribuții de asigurări sociale la sistemul public de pensii), dat fiind că **de esența contributivității este cotizarea**, și nu vechimea în muncă, ce poate fi recunoscută și pentru perioade în care nu realizează stagii de cotizare contributive, acestea fiind considerate perioade necontributive, după cum nu rezultă nici dacă **magistrații ar putea opta pentru aplicarea prevederilor mai favorabile din legea generală** aplicabilă sistemului public de pensii.

În plus, în cazul **femeilor-magistrat**, inițiatorul omite să trimită la prevederile art. 51 din legea menționată, referitoare la **reducerea vârstei standard de pensionare** pentru cele care au realizat stagiul complet de cotizare contributiv și care au născut (adoptat) și crescut copii până la vârsta de 16 ani, aducând-și în mod evident contribuția la supraviețuirea sistemului de pensii publice, bazat pe contributivitate și solidaritate, neclaritatea legii conducând la discriminarea acestora.

8.7. Pentru militarii, polițiștii și funcționarii publici cu statut special, în activitate, este necesară îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții: împlinirea vârstei standard de pensionare pentru limită de vârstă (cu posibilitatea reducerii acesteia) și vechime efectivă de cel puțin 25 de ani, din care cel puțin 15 ani reprezintă vechimea în serviciu.

Spre deosebire de aceștia, pentru persoanele prevăzute în textul preconizat pentru art. 211 alin. (1) din Legea nr. 303/2022, judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, respectiv magistrații-asistenți de la Curtea Constituțională, precum și

personalul de specialitate juridică prevăzut la art. 221 alin. (1), se urmărește a se impune, în vederea obținerii pensiei de serviciu, condițiile: **o vechime totală în muncă de cel puțin 35 de ani, dintre care cel puțin 25 de ani realizată numai în aceste funcții și împlinirea vârstei standard de pensionare** prevăzute de legislația care reglementează sistemul public de pensii.

8.8. Proiectul generează discriminări și între judecătorii și procurorii civili și cei militari, care, deși desfășoară activitatea în condiții identice și pot avea aceeași vechime și vârstă la data intrării în vigoare a noii legi, ar urma să se pensioneze în condiții substanțial diferite. În timp ce magistrații civili vor fi supuși noilor condiții restrictive (pensionare la 65 de ani, vechime de 35 de ani, pensie de 55% din media veniturilor brute, plafonată la 70% din ultimul venit net, eliminarea vechimilor asimilate și o tranziție inaplicabilă celor mai mulți), judecătorii și procurorii militari vor continua să beneficieze de regimul mult mai avantajos prevăzut de Legea nr. 223/2015 (pensionare între 45 și 52 de ani, reducere a vârstei cu până la 13 ani, vechime totală de 25 de ani, dintre care 15 în funcție, și pensie de 65% din media veniturilor brute, fără plafon sub ultimul venit net). Discriminarea devine și mai evidentă **în comparație cu regimul ofițerilor de poliție judiciară**. Astfel, un ofițer care își desfășoară întreaga activitate în echipă și sub coordonarea procurorului va putea ieși la pensie la o vârstă cuprinsă între 45 și 52 de ani (în 2035, la finalul perioadei de tranziție), cu vechime totală de 25 de ani, dintre care 15 în funcție, beneficiind de o pensie de 65% din media veniturilor brute și plafonată la ultimul venit net. În schimb, procurorul care l-a coordonat se va putea pensiona abia la 65 de ani, cu o vechime de 35 de ani, dintre care 25 în funcție, și va primi o pensie de doar 55% din media veniturilor brute, plafonată la 70% din ultimul venit net – quantum similar celui al ofițerului, dar obținut după două decenii în plus de activitate.

8.9. Mai mult, discriminarea persoanelor prevăzute în textul preconizat pentru art. 211 alin. (1) din Legea nr. 303/2022 se manifestă și în privința **quantumului pensiei**, care potrivit soluției preconizate în prezentul proiect va fi de „de 55% din baza de calcul reprezentată de media indemnizațiilor de încadrare brute lunare și a sporurilor pentru care au fost reținute contribuții de asigurare socială realizate în ultimele 60 de luni de activitate înainte de data pensionării”, iar „quantumul net al pensiei de serviciu nu poate fi mai mare de 70% din venitul net avut în ultima lună de activitate înainte de data pensionării”.

În antiteză, pentru beneficiarii prevederilor Legii nr. 223/2015, cuantumul pensiei de serviciu se determină în procente din baza de calcul, conform art. 29 și 30 din această lege, fiind de principiu, **65% din baza de calcul prevăzută la art. 28**, iar pensia stabilită, recalculată și actualizată în condițiile aceleiași legi nu poate fi mai mare decât **85%** din baza de calcul prevăzută la art. 28.

8.10. Totodată, precizăm că, din perspectiva obligației de a respecta principiul nediscriminării, **condiționarea de o vechime totală în muncă de 35 de ani nu există nici pentru alte categorii de persoane îndreptățite la pensie de serviciu**, după cum și **cuantumul** pensiilor de serviciu pentru aceștia este de **65% din media veniturilor brute/a salariilor de bază brute lunare în lei**, incluzând și sporuri sau indemnizații permanente, spre exemplu:

- persoanele care au îndeplinit funcția de auditor public extern, conform art. 51 alin. (2) din Legea nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, de 65% din baza de calcul reprezentată de media veniturilor brute lunare realizate, cu caracter permanent, corespunzătoare perioadei de activitate anterioare lunii în care se depune cererea de pensionare;

- pentru membrii Corpului diplomatic și consular al României, precum și personalul încadrat pe funcții de execuție specifice de consilier relații, referent relații, cancelarist relații și curier relații beneficia, conform art. 1 alin. (1) din Legea nr. 216/2015 privind acordarea pensiei de serviciu membrilor Corpului diplomatic și consular al României, de **65% din media salariilor de bază brute lunare în lei** corespunzătoare încadrării în funcția de execuție deținută în administrația centrală a Ministerului Afacerilor Externe și a tuturor indemnizațiilor și sporurilor permanente, stabilite în favoarea beneficiarului pentru ultimele luni de activitate în administrația centrală a Ministerului Afacerilor Externe, înainte de data pensionării; pentru persoanele prevăzute la alin. (1) care au fost numite prin decrete prezidențiale **ambasadori** ai României în alte state sau pe lângă organizații internaționale, conform art. 1 alin. (2), de **65% din media salariilor de bază brute lunare în lei corespunzătoare funcției de ambasador**, aflate în plată în administrația centrală a Ministerului Afacerilor Externe și a tuturor indemnizațiilor și sporurilor permanente, stabilite în favoarea beneficiarului pentru ultimele luni de activitate în administrația centrală a Ministerului Afacerilor Externe, înainte de data pensionării.

8.11. Tot din perspectiva respectării principiului nediscriminării, trebuie avut în vedere și faptul că pentru nicio altă etapizare a creșterii vârstei de pensionare realizată prin actele normative adoptate până în prezent, fie că este vorba de sistemul public de pensionare, fie de sisteme speciale de pensionare, nu au fost avute vreodată în vedere perioade precum cele propuse prin proiectul analizat (creșterea vârstei de pensionare cu 18 ani într-un interval temporal de 15 ani). Dimpotrivă, au fost prevăzute perioade mult mai mari pentru tranziție, care au permis, spre exemplu, creșterea vârstei standard de pensionare pentru bărbați cu 3 ani într-un interval temporal de 15 ani, respectiv creșterea vârstei standard de pensionare pentru femei cu 5 ani într-un interval temporal de 20 ani, în cazul sistemului public de pensii ori creșterea vârstei standard de pensionare cu 4 ani într-un interval temporal de 15 ani, în cazul anexei nr. 1 la Legea nr. 223/2015 privind pensiile militare de stat.

9. În ceea ce privește asigurarea concordanței cu prevederile **art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală, sub aspectul principiului securității juridice și al speranței (așteptării legitime), a principiului constituțional al legalității, consacrat la art. 1 alin. (5), a principiului neretroactivității prevăzut la art. 15 alin. (2), a principiului nediscriminării, precum și garantarea independenței judecătorilor, prevăzută la art. 124 alin. (3) din Constituție, se impune reconsiderarea și reformularea soluțiilor preconizate la actualele art. I-IV, având în vedere rațiunile și coordonatele de mai jos, desprinse din jurisprudența recentă și foarte recentă a Curții Constituționale.**

9.1. Analiza noastră pleacă de la ceea ce statuează la nivel de principiu Curtea Constituțională la paragraful 18 din Decizia nr. 900/2020: **„Independența justiției este o valoare fundamentală a statului de drept, nefiind un privilegiu al magistratului, ci un drept al cetățenilor, constituind o condiție prealabilă, esențială, a statului de drept.”** Garanția asigurării independenței judecătorilor în componenta sa economică implică nu doar remunerarea la un nivel înalt a muncii acestora, ci și oferirea ulterior încetării activității acestora a unui nivel al pensiei cât mai apropiat de cel al salariului avut înainte de pensionare, în acest sens fiind prevederile bine cunoscute ale unei serii de recomandări și avize ale organismelor internaționale cu preocupări în domeniul justiției. Independența financiară a judecătorului - componentă indubitabilă a independenței judecătorului, ca esență a conceptului de «tribunal independent», consacrat de Curtea Europeană

a Drepturilor Omului, a fost afirmată și reafirmată în documentele internaționale ale căror prevederi nu pot fi ignorate, având în vedere angajamentele luate de statul român. Aceste documente internaționale au fost luate deja în considerare de Curtea Constituțională, în fundamentarea deciziilor sale referitoare la exigențele izvorâte din dispozițiile art. 124 alin. (3) din Constituția României”.

De asemenea, își găsesc aplicabilitatea, considerentele din recenta Decizie nr. 467/2023, care conform art. 147 alin. (4) din Constituție **sunt general obligatorii**, unde Curtea Constituțională a reținut că: „13. Nicio intervenție legislativă în materia dreptului la pensia de serviciu a magistraților nu poate fi făcută decât în măsura în care nu aduce atingere principiului fundamental al independenței justiției, care este o valoare fundamentală a unei societăți democratice, nefiind un privilegiu al magistratului, ci un drept al cetățenilor, constituind o condiție prealabilă, esențială a statului de drept. Independența justiției trebuie să reprezinte dezideratul întregii societăți, iar nu doar al magistraților, pentru că acest element fundamental al democrației este esențial în garantarea drepturilor și libertăților cetățenilor.

14. Or, contrar exigențelor ce se degajă din prevederile constituționale, din instrumentele internaționale, dar și din jurisprudența Curții Constituționale și a instanțelor europene cu privire la principiul independenței justiției - ca pilon al statului de drept și ca cerință sine qua non a asigurării dreptului la un proces echitabil - modificările aduse, prin legea criticată, pensiei de serviciu a magistraților contravin acestui principiu atât în componenta sa instituțională, cât și în cea individuală.

15. Soluția normativă (...) **prin modificarea intempestivă a condițiilor de pensionare a magistraților și a personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea, aduce atingere prevederilor art. 124 alin. (3) cu referire la art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, fiind afectată componenta funcțională/instituțională a principiului independenței justiției în substanța sa.**

16. Contrar soluției adoptate de legiuitor, pentru respectarea principiului independenței justiției, în componenta funcțională/instituțională, **s-ar fi impus o reglementare care să asigure o reală etapizare a condițiilor de pensionare, iar nu una deghizată, inaplicabilă destinatarilor legii, care să se realizeze într-un interval gradual și predictibil, astfel încât să contribuie la**

stabilitatea sistemului judiciar și, implicit, la asigurarea efectivă a dreptului fundamental al cetățeanului de acces la o instanță și la un proces echitabil. Consecințele extrem de grave produse asupra sistemului judiciar, ca urmare a adoptării măsurii (...) **în lipsa instituirii unei etapizări reale** a condițiilor de eliberare din funcție prin pensionare a judecătorilor, procurorilor și magistraților-asistenți, **sunt incompatibile cu exigențele statului de drept și ale independenței justiției**”.

Fără a încerca o ierarhizare a prevederilor constituționale invocate la primul paragraf al acestui punct, atragem atenția asupra faptului că **garantarea independenței judecătorilor constituie un precept constituțional**, și nu un privilegiu în mod subiectiv și injust solicitat de categoriile profesionale vizate prin prezentul proiect, reprezentând atât o premisă a existenței și supraviețuirii statului de drept, un pilon fundamental al acestuia, cât și o consecință a principiului statului de drept și o garanție a respectării drepturilor tuturor cetățenilor și a accesului liber la justiție în componenta dreptului constituțional la un proces echitabil.

Statul de drept presupune existența unei justiții independente, imparțiale și eficiente, în care judecătorul trebuie să poată lua decizii doar pe baza legii și a propriei conștiințe juridice, fără teama de presiuni externe, influențe politice sau riscuri personale. În absența oferirii unor garanții reale magistraților (incluzând judecătorii Curții Constituționale) - nu doar drept compensație **pentru incompatibilitățile de rang constituțional stabilite la art. 125 alin. (3), art. 132 alin. (2) și 144, de a nu putea exercita nicio altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior** - cum ar fi stabilitatea financiară, inclusiv după pensionare, atunci independența acestora este iluzorie.

O pensie de serviciu, stabilită la un quantum rezonabil și adecvat statutului funcției de judecător, în acord cu cele statuate de Curtea Constituțională și Curtea Europeană a drepturilor Omului, privind în mod obiectiv, și nu doar din punct de vedere legal, nu poate fi văzută ca un privilegiu, ca un drept necuvenit, pentru a se invoca echitatea socială, nu doar din motivul că situațiile între care se face comparația nu sunt comparabile, ci ca o garanție instituțională, având rolul: de a descuraja corupția, căci un judecător conștient de siguranță financiară pe termen lung este mai puțin vulnerabil la influențe externe; de a proteja împotriva represaliilor, atunci când pronunță hotărâri contrare intereselor unor actori politici sau economici puternici; de a atrage

profesioniști competenți, cei mai bine pregătiți juriști, deoarece doar dacă există o recunoaștere reală a meritocrației, a responsabilităților și riscurilor meseriei, inclusiv prin asigurarea unei pensii corespunzătoare, sistemul de justiție poate atrage și personal valoros.

De altfel, prin promovarea prezentului proiect, chiar categoriile vizate vor fi plasate într-o situație de inechitate socială, deoarece **mai multe drepturi fundamentale constituționale nu sunt recunoscute personalului din sistemul de justiție sau sunt recunoscute de o manieră restrânsă**, referindu-ne cel puțin la dreptul fundamental la muncă – art. 41 alin. (1) din Constituție prevede că „Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă”, însă **art. 125 alin. (3), art. 132 alin. (2) și art. 144** interzic exercitarea de către judecători, procurori și judecătorii Curții Constituționale a oricărei alte funcții publice sau private, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul juridic superior și dreptul la asociere în sindicate în scopul apărării, susținerii drepturilor și promovării intereselor lor profesionale, economice sau sociale în relația cu angajatorul, Legea nr. 367/2022 privind dialogul social, prevăzând la art. 4 că magistrații nu pot constitui și/sau adera la o organizație sindicală.

Din altă perspectivă, aceea a serviciului public de calitate pe care ar trebui să-l presteze magistrații, atragem atenția, în concordanță cu cele statuate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, asupra faptului că drepturile cetățenilor pot fi garantate sau apărute eficient doar într-o societate în care: judecătorii nu sunt vulnerabili la presiuni economice sau politice și permanent supuși riscului instabilității legislative și blamării publice; se instituie condițiile necesare pentru o justiție imparțială și previzibilă; există încredere publică în faptul că judecătorii nu decid din interese personale sau constrângeri materiale.

Prin urmare, protecția drepturilor fundamentale ale cetățenilor depinde în mod direct de protecția statutului judecătorului, inclusiv după încheierea activității sale profesionale. Departate de a fi un beneficiu individual, ci o garanție instituțională esențială pentru democrație, asigurarea independenței judecătorilor, inclusiv printr-o pensie de un anumit quantum, reprezintă o condiție esențială pentru: funcționarea echitabilă, nepartizantă și nevulnerabilă a justiției; respectarea statului de drept; garantarea drepturilor și libertăților cetățenești.

9.2. În virtutea principiului încrederii (așteptării, speranței) legitime²⁹, titularii unor drepturi prezente sau viitoare (la care au vocație) au un drept la continuitatea acțiunii statale, astfel încât statul să nu încalce încrederea legitimă a persoanelor în stabilitatea și continuitatea acțiunii sale, fiind încurajați să-și planifice acțiunile pe termen scurt, dar și pe termen lung, prin raportare la propria persoană și familie și determinând o anumită conduită în gestionarea bunurilor sale prezente și viitoare.

Având în vedere accețiunea recunoscută de Curtea Constituțională³⁰ pentru **principiul așteptării legitime, formă a principiului securității juridice, conturat jurisprudențial de aceeași instituție jurisdicțională ca decurgând din principiul general al legalității și al statului de drept**, semnalăm că **textele propuse pentru art. I - IV sunt predictibile doar pentru persoanele care vor intra în sistemul de justiție, al Curții Constituționale sau al altor instituții asimilate sub aspectul regimului pensiilor de serviciu ale magistraților, începând cu data intrării în vigoare a legii care face obiectul prezentei propuneri.**

Curtea Constituțională a statuat că impunerea de reguli și obligații noi fără reglementarea unui termen adecvat care să permită subiectului de drept să răspundă noilor cerințe legislative reprezintă o încălcare a exigențelor constituționale sub aspectul principiului securității juridice și al principiului încrederii legitime care

²⁹ Curtea Constituțională statuează la paragraful nr. 19 din Decizia nr. 328/2020 că „Principiul speranței legitime este indisolubil legat de statul de drept. În virtutea acestui principiu, organele statului sunt obligate să acționeze în conformitate cu dispozițiile legale și să respecte speranțele legitime întemeiate pe prevederile legale în vigoare, indivizii putând conta pe previzibilitatea normelor legal adoptate și fiind astfel în măsură să își planifice viitorul în contextul drepturilor conferite de aceste dispoziții. Desigur, acest principiu nu împiedică statul să facă schimbări legislative, însă îi impune obligația ca, ori de câte ori o face, să mențină o balanță rezonabilă între încrederea indivizilor în prevederile legale existente și interesele pentru a căror satisfacere operează modificarea cadrului legal”.

³⁰ Curtea Constituțională statuează la paragraful nr. 19 din Decizia nr. 328/2020 că „Principiul speranței legitime este indisolubil legat de statul de drept. În virtutea acestui principiu, organele statului sunt obligate să acționeze în conformitate cu dispozițiile legale și să respecte speranțele legitime întemeiate pe prevederile legale în vigoare, indivizii putând conta pe previzibilitatea normelor legal adoptate și fiind astfel în măsură să își planifice viitorul în contextul drepturilor conferite de aceste dispoziții. Desigur, acest principiu nu împiedică statul să facă schimbări legislative, însă îi impune obligația ca, ori de câte ori o face, să mențină o balanță rezonabilă între încrederea indivizilor în prevederile legale existente și interesele pentru a căror satisfacere operează modificarea cadrului legal”.

impune limitarea posibilităților de modificare a normelor juridice și stabilitatea regulilor instituite prin acestea³¹.

Totodată, în Decizia nr.900/2020, Curtea Constituțională a reținut că **„Lipsa de previzibilitate și de coerență legislativă este contrară principiului securității raporturilor juridice civile** care constituie o dimensiune fundamentală a statului de drept. Omisiunea de a reglementa norme clare și previzibile, menite să asigure coerența cadrului normativ aplicabil, reprezintă, astfel, o încălcare a exigențelor constituționale care consacră principiul securității juridice, a principiului încrederii legitime, principii care impun legiuitorului limite în activitatea de modificare a normelor juridice, limite care să asigure stabilitatea regulilor instituite”. Întrucât, în accepțiunea instanței de contencios constituțional, stabilitatea legislativă reprezintă o garanție a principiului încrederii legitime, astfel că instabilitatea normativă cauzată de modificări succesive și la intervale scurte de timp constituie o încălcare flagrantă a acestui principiu.

Dat fiind că într-o perioadă scurtă - în ultimii 7 ani au fost operate 10 modificări, cuprinzând soluții legislative succesive diferite ale statutului judecătorilor și procurorilor -, este discutabil dacă legiuitorul și-a îndeplinit obligația prevăzută de art. 1 alin. (5) din Constituție de a asigura un cadru normativ previzibil din perspectiva coerenței și stabilității dispozițiilor legale edictate, deoarece în mod evident a generat insecuritate juridică și incertitudine pentru subiectele de drept vizate cu privire la aspecte esențiale ale statutului profesiei de magistrat.

Noi intervenții legislative, la mai puțin de 2 ani de la intrarea în vigoare a Legii nr. 282/2023, asupra vârstei de pensionare, a vechimii în muncă și a cuantumului pensiei, generează instabilitate și confuzie în sistemul judiciar, în lipsa unui cadru normativ predictibil magistrației neputându-și proiecta parcursul profesional și beneficia de un venit corespunzător pentru serviciul public pe care sunt obligați să îl presteze, neuitând faptul că drepturile și libertățile cetățenilor nu pot fi apărute eficient, în condiții de previzibilitate și imparțialitate, decât într-o societate în care magistrației nu sunt vulnerabili la presiuni economice sau politice.

În Decizia nr. 467/2023, Curtea Constituțională a reținut că în mod expres la paragraful 157 faptul că noile soluții legislative trebuie să aibă în vedere **statutul juridic „al persoanelor care, la data intrării în**

³¹ A se vedea Decizia nr.26 din 18 ianuarie 2012, Decizia nr.116 din 15 februarie 2012 și Decizia nr.692 din 17 decembrie 2024.

vigoare a legii, fac parte din sistemul justiției. Aceste persoane pierd un element al statutului lor consolidat la data intrării în profesie. Prin urmare, legiuitorul trebuie să facă diferența între persoanele deja aflate în structura sistemului judiciar și cele care încă nu au accesat acest sistem la data intrării în vigoare a legii. Dacă în primul caz o reglementare precum cea analizată nu poate fi acceptată, în cel de-al doilea caz, legiuitorul are o marjă de apreciere tocmai pentru că persoana va fi capabilă să previzioneze parcursul său profesional, precum și drepturile care decurg din acesta, încă de la momentul intrării în profesie”.

Raportându-ne la măsurile preconizate, observăm că acestea vizează numeroase aspecte ce afectează grav elemente fundamentale ale statutului judecătorilor și procurorilor, deși, cel puțin pentru magistrații în funcție, acestea trebuie recunoscute ca fiind consolidate de la momentul intrării lor în profesie, așa cum a statuat Curtea Constituțională.

Principiul încrederii legitime este totodată și **un principiu general de drept al Uniunii Europene**, consacrat pe cale jurisprudențială (a se vedea hotărârile Curții de Justiție și ale Tribunalului din cauzele C-74/74, C-152/88, C-T-203/96, C-151/98, C-362/2012, C-62/00).

Pentru persoanele aflate deja în funcție în aceste sisteme, intervențiile asupra soluțiilor legislative *de lege lata*, expresii ale **recentelor intervenții legislative cuprinse în Legea nr. 282/2023** pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, vor fi de natură să aducă atingere principiului securității juridice, al neretroactivității și al nediscriminării, deoarece prin textele preconizate pentru art. I-IV se intervine de o manieră abruptă atât asupra cuantumului pensiei, cât și asupra condițiilor de pensionare. De asemenea, având în vedere dispozițiile art. 211 alin. (1) și (3) din Legea nr. 303/2022, *de lege lata* și *de lege ferenda*, este evident că orice modificare în regimul pensiilor de serviciu acordate magistraților asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională, precum și personalului de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor³², va trebui să fie promovată cu respectarea

³² În acest context, semnalăm că în Decizia nr. 900/2020, Curtea Constituțională a statuat la paragraful 150, reiterând cele reținute în Decizia nr. 262/2016, precitată, paragraful 47, „în ceea ce privește categoria personalului de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor”, că, „deși aceasta este supusă aceluiași regim juridic ca judecătorii și procurorii, beneficiind de

principiului neretroactivității care privește legea aplicabilă statutului profesiei la data la care s-a realizat accesul, iar pentru respectarea principiului așteptării legitime, să privească doar persoanele care ocupă aceste funcții după intrarea în vigoare a legii.

În acest context, precizăm că la paragraful 117 din Decizia nr. 467/2023, Curtea Constituțională a reținut că: „Cu privire la **vechimea efectivă în funcție**, Curtea observă că aceasta este dimensionată la un nivel de 25 de ani de noua reglementare, realizând o îndreptare a unei soluții legislative cuprinse în reglementarea în vigoare și racordând-o la cerințele stabilite în Decizia Curții Constituționale nr. 900 din 15 decembrie 2020. Ca atare, indiferent de vechimea juridică a persoanei în cauză, aceasta, pentru a beneficia de pensie de serviciu, trebuie să fi activat cel puțin 25 de ani în funcțiile prevăzute de art. I pct. 1 [cu referire la art.221 alin.(1)] din legea criticată. **Desigur, această obligație constituțională a legiuitorului trebuie realizată în timp și treptat în funcție de criterii raționale, ținându-se seama în mod tranzitoriu - ca vechime asimilată - de vechimea necesară stabilită de lege la data la care s-a realizat accesul în funcțiile prevăzute de art. I pct. 1 [cu referire la art. 221 alin. (1)] din legea criticată.** Ca atare, norma analizată sub aspectul stabilirii unei vechimi efective în funcție de 25 de ani (fără perioade asimilate) nu contravine componentei instituționale a independenței justiției, dar lipsa reglementării unor norme tranzitorii raționale care să conducă treptat la finalitatea urmărită, corelată cu pierderea iremediabilă a perioadei asimilate antereferite, conduce la încălcarea componentei instituționale a independenței justiției, cu referire directă la condițiile necesar a fi îndeplinite pentru acordarea pensiei de serviciu.”

În plus, la paragraful 109 din Decizia nr. 467/2023, s-au reținut următoarele: „Condiția de vechime efectivă stabilită de prevederile legale criticate constituie o exigență constituțională impusă de Curtea Constituțională în Decizia nr. 900 din 15 decembrie 2020, precitată, paragraful 152, prin care s-a statuat că **„Pensia de serviciu fiind inerentă «carierii în magistratură», condiția vechimii de 25 de ani trebuie raportată la perioada de timp pe care persoana a dedicat-o efectiv acestei cariere, suportând în mod implicit incompatibilitățile, interdicțiile, responsabilitățile și riscurile pe care le presupune exercitarea profesiei judiciare (...)”**, ceea ce

statutul special reglementat prin Legea nr. 303/2004, prin atribuțiile deținute, această categorie nu îndeplinește competențe jurisdicționale”.

înseamnă că o perioadă mai scurtă de vechime în magistratură nu poate conduce la neacordarea pensiei de serviciu, ci la acordarea acesteia într-un quantum mai mic, proporțional cu **perioada efectivă de exercitare** a funcțiilor prevăzute la art. 211 din Legea nr. 303/2022 și de impunere de incompatibilități și restricții de ordin constituțional și legal.

De altfel, cele de mai sus vin în susținerea aceluiași principiu fundamental al egalității de tratament, **fiecare persoană care a exercitat efectiv activități în sistemul de justiție urmând să fie compensată în mod corespunzător perioadei efective de restricții și incompatibilități cu o pensie de serviciu într-un quantum redus, proporțional cu perioada menționată.**

Se observă, totodată, că magistrații sunt împărțiți în două categorii: cei care au fost numiți definitiv în magistratură pe baza vechimii **de cel puțin 5 ani** în alte profesii juridice și cei numiți urmare a absolvirii Institutului Național al Magistraturii și promovării examenului de definitivat, după ce au fost stagiaari. Trebuie avut în vedere faptul că **ambele categorii sunt supuse aceluiași tip de procedură de selecție, de lungă durată, cu probe variate și dificile,** la care candidații se supun în considerarea promisiunii pe care statul o face candidatului care va promova și examenul, ca prin dobândirea statutului de magistrat, în mod corelativ obligațiilor, interdicțiilor și incompatibilităților stabilite, să ofere și garanții corespunzătoare de independență, incluzând independența economică, constând în acordarea unui salariu și a unei pensii adecvate restricțiilor și obligațiilor impuse.

Pentru aceleași considerente de asigurare a egalității de tratament în mod proporțional, atâta vreme cât magistraților, care înainte de a intra în profesie au avut doar calitatea de auditor în justiție, iar perioada în care o persoană a avut această calitate - 2 ani, în prezent - este considerată, potrivit art. 27 alin. (8) din Legea nr. 303/2022, vechime în funcția de judecător sau procuror, deși în această perioadă, persoana este un simplu cursant/auditor, neparticipând la desfășurarea justiției, de o manieră similară trebuie să se procedeze și cu persoanele care au realizat vechime juridică în alte profesii, anterior dobândirii statutului de magistrat, cărora ar trebui să le fie recunoscută ca **vechime în funcția de judecător sau procuror perioada minimă de 5 ani de vechime în specialitate**, necesară pentru numirea în magistratură. Soluția apare necesară, cu atât mai mult cu cât statul investește în formarea, asigurarea cazării și a meselor auditorilor de justiție, plătindu-le și o indemnizație lunară în cuantumul unui judecător stagiar, pe când în

pregătirea și dobândirea experienței profesionale de către un judecător financiar, procuror financiar sau consilier de conturi la secția jurisdicțională a Curții de Conturi, avocat, notar, personal de specialitate juridică în fostele arbitraje de stat, grefier cu studii superioare juridice, consilier juridic sau jurisconsult, prevăzuți în prezent la art. 211 alin. (1), dar și a celorlalte persoane prevăzute la art. 63 alin. (1), bugetul de stat nu suportă niciun efort financiar.

În aceeași ordine de idei, o altă soluție, care, pentru respectarea principiului neretroactivității și al securității juridice, **ar trebui să se aplice numai persoanelor care acced în magistratură după intrarea în vigoare a legii**, ar fi aceea ca, în calculul vechimii de cel puțin 25 de ani necesară pentru a beneficia de pensia de serviciu în cuantum integral sau diminuat, conform textelor propuse pentru art. 211 alin. (1) și (3) la art. I, să fie luată în considerare și o perioadă minimă în care judecătorii, procurorii, judecătorii de la Curtea Constituțională, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională au îndeplinit funcțiile enumerate la art. 63 alin. (1) din Legea nr. 303/2022, care nu poate fi mai mică față de durata stabilită legal pentru formarea prin Institutul Național al Magistraturii.

Învederăm faptul că, **dacă printre criteriile obligatorii de participare la concursul de admitere în magistratură este stabilită și vechimea minimă** ca avocat, notar, asistent judiciar, consilier juridic, executor judecătoresc cu studii superioare juridice, personal de probațiune cu studii superioare juridice, ofițer de poliție judiciară cu studii superioare juridice, grefier cu studii superioare juridice, aceeași vechime ce constituie o condiție premisă de participare la examen ar trebui să constituie **vechime în funcțiile de judecător și procuror** și în cazul persoanelor admise definitiv prin concurs în magistratură și **luată în calcul la stabilirea vechimii minime în funcția judecător sau procuror**, necesară pentru acordarea pensiei de serviciu.

Soluția propusă, cu respectarea principiului neretroactivității, ar garanta **asigurarea egalității de tratament**, valorificând de o manieră simetrică vechimea minimă stabilită ca o condiție pentru numirea în magistratură, ca judecător sau procuror definitiv, considerentele expuse cu privire la calitatea de auditor de justiție și recunoașterea vechimii în funcția de judecător sau procuror fiind valabile și în acest caz.

Referitor la soluția propusă la **art. V alin. (3)** din proiectul de lege, referitoare la o nouă etapizare pentru eliminarea până în anul 2034 a vechimilor asimilate, prin diminuarea în fiecare an cu câte un an a vechimii asimilate recunoscute, formulată într-o manieră identică celei

declarate ca neconstituționale prin Decizia nr. 467/2023, semnalăm că aceasta este contrară jurisprudenței obligatorii a Curții Constituționale, nesocotind prevederile art. 1 alin. (3) și (5), art. 124 și 147 alin. (4) din Constituție.

Mai mult, această pretinsă etapizare a eliminării vechimilor asimilate face de fapt inaplicabilă și etapizarea creșterii vârstei de pensionare pentru o mare parte dintre magistrații vizați formal de norma tranzitorie care reglementează acest aspect.

9.3. În actuala redactare, măsurile preconizate la **art. I - IV** sunt susceptibile să aducă atingere, prin modificarea intempestivă, intens mediatizată și la foarte scurt timp după reconfigurarea structurală a regimului pensiilor de serviciu în sistemul de justiție și celor acordate personalului Curții Constituționale, prin intermediul Legii nr. 282/2023, a condițiilor de pensionare și a cuantumului pensiei, nu doar principiului neretroactivității legii, principiului speranței legitime și principiului drepturilor câștigate, ci și **prevederilor constituționale referitoare la independența justiției** - art. 124 alin. (3) - în componenta independenței economice a judecătorului (salarii și pensii), precum și **dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală**, conform cărora, **deciziile Curții Constituționale, de la data publicării, sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.**

De altfel, la o analiză atentă, pentru categoriile profesionale vizate prin proiect, cărora ar urma să li se aplice noi condiții cumulative de vechime de cel puțin 25 de ani numai în aceste funcții, vechime totală în muncă de cel puțin 35 de ani și atingerea vârstei standard de pensionare prevăzută în sistemul public, ocupând funcțiile anterior intrării în vigoare a soluțiilor promovate prin prezentul proiect sau care urmează să intre în respectivele sisteme ulterior intrării în vigoare a legii, condiții obligatorii și cumulative imposibil de îndeplinit de marea parte a magistraților pentru a putea solicita eliberarea din funcție prin pensionare, pensia de serviciu va exista doar ca denumire și nu va fi efectivă, echivalând cu eliminarea (abrogarea) acesteia – a se vedea cuantumul propus de 55% din baza de calcul reprezentată de media indemnizațiilor de încadrare brute lunare și a sporurilor realizate în ultimele 60 de luni de activitate înainte de data eliberării din funcție, raportate la un judecător sau procuror în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad profesional -, dat fiind că acest cuantumul al pensiei de serviciu nu se va îndepărta, după 35 de ani de vechime totală în muncă, de cel rezultat pentru pensia din

sistemul public, dată fiind și intenția de reducere substanțială a indemnizației magistraților în funcție.

Deși se propune un quantum al pensiei de serviciu de 55% din media veniturilor brute din ultimele 60 de luni, fără ca pensia netă să depășească 70% din ultimul venit net, însă de fapt, incidența plafonării pensiei nete la 70% din ultimul venit net **face inaplicabilă prevederea referitoare la quantumul brut de 55% din media veniturilor brute, întrucât procentul real care reprezintă pensia brută va fi mult mai mic.**

Această reglementare va conduce la situația de neconceput în care pensia judecătorului de la Înalta Curte de Casație și Justiție să fie similară celei unui ofițer de poliție judiciară de la Direcția Națională Anticorupție și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, iar pensiile de serviciu ale tuturor celorlalți magistrați să fie inferioare pensiei aceluiași ofițer de poliție judiciară.

Modificarea propusă accentuează major diferențele existente între generațiile de magistrați care nu beneficiază de drepturi nici măcar apropiate, ajungându-se la situația în care judecătorii și procurorii care nu îndeplinesc condițiile de pensionare la data intrării în vigoare a noii legi să nu mai beneficieze, de fapt, de pensie de serviciu, pensia acestora din urmă, acordată în condiții mult mai drastice, urmând să fie într-un quantum înjumătățit față de cea a colegilor care au îndeplinit condițiile de pensionare anterior intrării în vigoare a acestui act normativ. Această diferențiere care nu are la bază un criteriu obiectiv și rezonabil (singura deosebire între acești magistrați constând în vechimea în funcție la data intrării în vigoare a noilor reglementări, o vechime mai mare cu doar o zi putând determina o modificare esențială a statutului), conjugată cu celelalte elemente care decurg din modificările substanțiale referitoare la condiția de vârstă și de vechime în muncă, conturează un dezacord flagrant cu valorile care fundamentează principiul constituțional al independenței justiției, inclusiv sub aspect financiar, precum și cu principiul egalității în drepturi.

Efectul preconizatei reglementări va conduce la situații absurde în care, unora dintre magistrații deja aflați în sistem li se va recunoaște dreptul la o pensie de serviciu în acord cu exigențele care decurg din principiul independenței justiției, în timp ce **pentru alți magistrați aflați în sistem sau care urmează să intre în sistem, care se vor pensiona conform textelor *de lege ferenda*, pensia de serviciu să existe doar ca denumire**, deoarece se va ajunge ca în cele mai multe cazuri, la împlinirea vârstei de 65 ani, după mai mult de 40 de ani de muncă, pensia pentru limită de vârstă de care ar putea beneficia

magistratul să fie la același nivel sau chiar mai mare decât pensia de serviciu pe care o propune prezentul proiect, rezultat evident contrar principiului echității

În ceea ce privește regimurile pensiilor de serviciu ale magistraților existente la nivelul altor state europene care au o pensie raportată la venitul brut, în avizul Consiliului Superior al Magistraturii, se arată că, procentul este superior celui propus în proiectul de act normativ, legislațiile acestor state au stabilit pentru magistrați o modalitate de calcul care să conducă la un nivel cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primite pentru activitatea jurisdicțională. „De exemplu, în Spania este reglementat un quantum între 85,38% - 100%, în Luxemburg 83.33%, în Austria 80%, în Malta 78,1%, în Polonia, Franța și Olanda un procent de 75%, în Germania un procent de 71,75%, iar în Portugalia este prevăzută o pensie de 100% din ultimul salariu net”.

În acest context, al efectului **abrogării *de facto* a pensiilor magistraților**, care va surveni după o eventuală intrare în vigoare a legii care face obiectul prezentului proiect, precizăm că la paragraful 123 din Decizia nr. 900/2020, Curtea Constituțională a reținut, printr-o atentă și laborioasă analiză coroborată a prevederilor constituționale cu dispoziții din acte instrumente internaționale la care România este parte sau decurgând din activitatea unor organisme internaționale din care face parte și statul nostru, că, **„abrogarea dispozițiilor referitoare la pensia de serviciu pentru magistrați este contrară exigențelor pe care importante documente internaționale le exprimă în mod direct cu privire la drepturile magistraților, în considerarea importanței rolului acestora în apărarea statului de drept**, respectiv: Principiile fundamentale privind independența magistraturii, adoptate de cel de-al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților (Milano, 26 august-6 septembrie 1985) și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin rezoluțiile nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985, care prevăd în mod expres prin art. 11 că „durata mandatului judecătorilor, independența acestora, siguranța lor, remunerația corespunzătoare, condițiile de muncă, pensiile și vârsta de pensionare sunt în mod adecvat garantate prin lege”, precum și dispozițiile art. 6.4 din Carta europeană privind statutul judecătorilor, adoptată în anul 1998, care prevăd că „În mod special, statutul garantează judecătorului sau judecătorei care a împlinit vârsta legală pentru încetarea funcției, după ce a exercitat-o ca profesie o perioadă

determinată, plata unei pensii al cărei nivel trebuie să fie cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primite pentru activitatea jurisdicțională”. Curtea Constituțională a constatat că, „deși unele dintre documentele internaționale menționate au valoare de recomandare prin prevederile pe care le conțin și prin finalitățile pe care le urmăresc, fiecare dintre acestea vizează direct texte cuprinse în pacte și în tratate la care România este parte și, prin urmare, se înscriu în spiritul prevederilor art. 11 și 20 din Constituție” și se află în convergență cu dispozițiile **art. 124 alin. (3) din Constituție**, conform cărora „Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii”. **Curtea a statuat că „aceste dispoziții constituționale nu au un caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art. 1 alin. (3) din Constituție”.**

Mai trebuie reamintit că, **jurisprudența Curții Constituționale a fost deosebit de consecventă în această materie**, dat fiind că argumentele conținute în considerentele formulate au rămas și rămân aplicabile, instanța de control constituțional, statuând că: „**instituirea pensiei de serviciu [...] este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutelor speciale cărora trebuie să li se supună [...] magistrații. Astfel, aceste statute speciale stabilite de Parlament prin legi sunt mult mai severe, mai restrictive, impunând [...] magistraților obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au. Într-adevăr acestora le sunt interzise activități ce le-ar putea aduce venituri suplimentare, care să le asigure posibilitatea efectivă de a-și crea o situație materială de natură să le ofere după pensionare menținerea unui nivel de viață cât mai apropiat de cel avut în timpul activității**”.

Spre deosebire de argumentele referitoare la „reșezarea sistemului de pensii de serviciu, atât din punct de vedere al apropierii de principiul contributivității, cât și din punct de vedere al respectării principiului echității între toți beneficiarii de pensii plătite din fonduri publice” și la „corectarea inechităților existente”, folosite în Expunerea de motive și în discursul public, Curtea a constatat că „**reglementarea în vigoare [...] a pensiei de serviciu pentru magistrați, cu diferențele pe care această pensie le prezintă față de pensia comună de asigurări sociale, nu constituie o încălcare a principiului egalității cetățenilor**

în fața legii, principiu prevăzut de art. 16 alin. (1) din Constituție. Această constatare se bazează pe specificul [...] activității [...] magistraților, care [...] impune [...] obligații și interdicții severe, precum și riscuri sporite, ceea ce justifică în mod obiectiv și rezonabil o diferențiere a regimului juridic de pensionare față de regimul stabilit pentru alți asigurați care nu sunt supuși aceluiași exigențe, restricții și riscuri'. Reținând motivele care justifică și impun acordarea pensiei de serviciu, Curtea a constatat că aceasta „**nu reprezintă un privilegiu**“, tratamentul juridic diferit aplicabil magistraților sub aspectul dreptului la pensie fiind întemeiat pe statutul diferit și pe specificul activității acestei categorii profesionale”³³.

Prin urmare, raționamentul Curții este clar și argumentat, în sensul că **pensia de serviciu pentru magistrați nu este un privilegiu, ci o măsură justificată juridic și social**, deoarece această pensie reprezintă o consecință inerentă a exercitării profesiei, și **nu o favoare, un beneficiu nejustificat**, nefiind acordată unei categorii arbitrar favorizate, ci rezultă din natura activității de magistrat, ce implică un grad ridicat de responsabilitate și stres, alături de restricții în viața personală și profesională, spre exemplu, interdicțiile de a desfășura alte activități remunerate sau asocierea în sindicate.

Acest tip de pensie, constituie o recunoaștere a exigențelor profesiei, nefiind un privilegiu, deoarece tratamentul diferit aplicat are un temei constituțional și rațional, fiind urmarea condițiilor obiective și excepționale în care magistrații își exercită profesia, având scopul de a proteja independența și demnitatea profesiei de magistrat și de a clarifica **rolul magistraților într-un stat de drept**, prin ei înfăptuindu-se justiția și ei acționând pentru realizarea puterii judecătorești.

În strânsă legătură cu cele precizate la primul paragraf al prezentului punct din aviz, sunt cele statuate de Curtea Constituțională **într-o jurisprudență constantă**, mai recent și la par. 144 din Decizia nr. 900/2020³⁴ și în Decizia nr. 467/2023, la paragrafele 118 - 119, cu

³³ A se vedea paragraful 122 din Decizia nr. 900/2020, citând Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000.

³⁴ „Independența justiției este o valoare fundamentală a statului de drept, nefiind un privilegiu al magistratului, ci un drept al cetățenilor, constituind o condiție prealabilă, esențială, a statului de drept. Garanția asigurării independenței judecătorilor în componenta sa economică implică nu doar remunerarea la un nivel înalt a muncii acestora, ci și oferirea ulterior încetării activității acestora a unui nivel al pensiei cât mai apropiat de cel al salariului avut înainte de pensionare, în acest sens fiind prevederile bine cunoscute ale unei serii de recomandări și avize ale organismelor internaționale cu preocupări în domeniul justiției. **Independența financiară a judecătorului - componentă indubitabilă a independenței judecătorului, ca esență a**

privire la încălcarea componentei instituționale a independenței justiției, cu referire directă la stabilirea cuantumului pensiei de serviciu.

În aceeași ordine de idei, se cuvine să reamintim că în Decizia nr. 153/2020 „instanța constituțională a realizat o amplă analiză a modului în care documentele internaționale trebuie privite, inclusiv din perspectiva prevederilor art. 11 și art. 20 din Constituție. **Curtea a statuat, la nivel de principiu constituțional, o obligație în sarcina Parlamentului României de a «legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art. 1 alin. (3) din Constituție»”.** De o manieră similară, în Decizia nr. 390/2021, Curtea „face trimitere la Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000, în care a reținut că **dispozițiile constituționale potrivit cărora judecătorii sunt independenți și se supun numai legii „nu au un caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament”**”.

Totodată, Curtea a statuat, în jurisprudența sa³⁵, „în ceea ce privește componenta instituțională a independenței justiției, că aceasta acoperă sistemul judiciar în întregime și implică existența unor garanții, cum ar fi: statutul magistraților (condițiile de acces, procedura de numire, garanții solide care să asigure transparența procedurilor prin care sunt numiți magistrații, promovarea și transferul, suspendarea și încetarea funcției), stabilitatea sau inamovibilitatea acestora, **garanțiile financiare**, independența administrativă a magistraților, precum și **independența puterii judecătorești față de celelalte puteri în stat**, securitatea financiară, care presupune și asigurarea unei garanții sociale, cum este pensia de serviciu a magistraților. În concluzie, **Curtea a constatat că principiul independenței justiției apără pensia de serviciu a magistraților, ca parte integrantă a stabilității financiare a acestora, în aceeași măsură în care apără celelalte garanții ale acestui principiu**. Statutul constituțional al magistraților impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă

conceptului de „tribunal independent“, consacrat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, a fost afirmată și reafirmată în documentele internaționale ale căror prevederi nu pot fi ignorate, având în vedere angajamentele luate de statul român. Aceste documente internaționale au fost luate deja în considerare de Curtea Constituțională, în fundamentarea deciziilor sale referitoare la exigențele izvorâte din dispozițiile art. 124 alin. (3) din Constituția României. (...)”.

³⁵ A se vedea paragraful 89 din Decizia nr. 724/2024, reiterând Decizia nr. 467/2023, paragrafele 113-115.

a independenței justiției, garanție a statului de drept, prevăzut de art. 1 alin. (3) din Constituție (Decizia nr. 900 din 15 decembrie 2020, precitată, paragraful 124, Decizia nr. 873 din 9 decembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 50 din 15 ianuarie 2021, și Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, precitată)”.

De asemenea, în aceeași decizie, Curtea „a fixat reperele de natură constituțională în materia pensiei de serviciu a magistraților, **limitând marja de apreciere a legiuitorului în procesul de legiferare: principiul independenței justiției, corolar al principiului statului de drept, este garantat, la nivel constituțional, de statutul magistraților, dezvoltat prin lege organică, ce cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestei profesii, și impune acordarea pensiei de serviciu acestei categorii profesionale”.**

În Decizia Curții Constituționale nr. 153/2020, s-a statuat că „reglementarea drepturilor magistraților, între care și dreptul la pensie, privește statutul profesiilor respective, subsumat garanțiilor de independență a justiției, precum și, cât privește procurorii, rolului constituțional al Ministerului Public” (la par. 71) și că „preocuparea organismelor care le-au adoptat de a se promova independența și imparțialitatea judecătorilor [...], în acest context, o importanță deosebită” având-o „măsurile preconizate pentru asigurarea unui statut, a unei remunerații și a pensiei adecvate pentru magistrați, precum și a garantării prin lege a acestora” (la par. 101).

În Decizia nr. 873/2010 și Decizia nr. 900/2020, Curtea Constituțională a precizat că „**statutul constituțional al magistraților** - statut dezvoltat prin lege organică și care cuprinde o serie de **incompatibilități și interdicții**, precum și **responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestor profesii - impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței justiției, garanție a statului de drept, prevăzut de art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală**”.

Recent, în Decizia nr. 724/2024, instanța de contencios constituțional, la paragraful 88, referitor la **rațiunea instituirii pensiilor de serviciu ale magistraților** „a reținut că pensia de serviciu a fost instituită în vederea stimulării stabilității în serviciu și a formării unei cariere în magistratură, ea constituind o compensatie parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutelor speciale cărora trebuie să li se supună magistrații. Astfel, aceste statute speciale stabilite de Parlament prin legi sunt mult mai

severe, mai restrictive, impunând magistraților obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au. Aceștia le sunt interzise activități ce le-ar putea aduce venituri suplimentare, care să le asigure posibilitatea efectivă de a-și crea o situație materială de natură să le ofere după pensionare menținerea unui nivel de viață cât mai apropiat de cel avut în timpul activității”.

Din aceleași rațiuni, conform paragrafului 128 din Decizia nr. 467/2023, „Cele arătate mai sus sunt valabile în privința întregului sistem al justiției, respectiv judecători, procurori, magistrați-asistenți, personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor și personalul auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor, având în vedere statutul și contribuția acestora în cadrul sistemului justiției”.

Raportat la cele de mai sus, constatăm că soluțiile promovate în proiectul de lege care vizează diminuarea substanțială a cuantumului pensiei de serviciu **nesocotesc jurisprudența obligatorie** a Curții Constituționale, conducând, în fapt, la eliminarea pensiei de serviciu, încălcând prevederile art. **art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală.**

9.4. În situația în care această soluție legislativă s-ar adopta, pensiile magistraților ar deveni pensiile cu cea mai mică rată de înlocuire dintre toate pensiile de serviciu (pentru celelalte categorii profesionale cu statut special fiind prevăzută o rată de înlocuire de 65% din media veniturilor brute pe o anumită perioadă, fără ca valoarea pensiei nete să depășească ultimul venit net), deși judecătorii și procurorii sunt singurele categorii profesionale pentru care beneficiul pensiei de serviciu, într-un quantum cât mai apropiat de acela al ultimei remunerații, este garantat la nivel constituțional, constituind o componentă intrinsecă a independenței justiției (aspect subliniat de altfel și în PNRR, în expunerea jalonului 215).

O rată de înlocuire și mai mare (de 80% din ultimul venit brut, fără nicio altă limitare) este prevăzută de Legea nr. 47/1992 pentru judecătorii Curții Constituționale. În Decizia nr. 262/2016, Curtea Constituțională a reținut că „sub aspectul dreptului la pensie de serviciu, **statutul judecătorilor constituționali reclamă același tratament cu cel al judecătorilor de la instanțele ordinare**”. Prin urmare, față de aceste considerente, devine inexplicabilă diferența de reglementare sub aspectul cuantumului pensiei de serviciu, ce ar rezulta din propunerea de modificare a statutului judecătorilor și procurorilor.

Mai mult, valoarea reală a pensiei stabilite sub forma unui procent de 55% din venitul brut este direct influențată de politica fiscală a

statului, fiind posibil ca valoarea pensiei nete să reprezinte un procent similar, 55% - 60%, din ultimul venit net în situația în care impozitele și contribuțiile aplicate venitului brut, respectiv pensiei brute, ar fi stabilite de o manieră asemănătoare.

Prin urmare, efectul cumulat al diminuării de la 80% la 55% a procentului care reprezintă rata de înlocuire raportat la venitul brut, cât și lipsa unui plafon minim sub care nu poate scădea pensia netă ca urmare a politicii fiscale a statului, plafon cât mai apropiat de cel al ultimului venit net, face ca soluția propusă să ignore complet deciziile Curții Constituționale în care s-a reținut explicit că **pensia magistraților „trebuie raportată la venitul brut de la momentul deschiderii dreptului la pensie de serviciu pentru a reflecta un nivel cât mai apropiat de venitul aferent funcției, gradului profesional, vechimii avute în vedere la data pensionării**. Atunci când Curtea a stabilit că valoarea pensiei de serviciu trebuie să fie cât mai apropiată de „quantumul venitului ce reprezintă indemnizația pentru activitatea desfășurată în calitate de magistrat” și a făcut referire la actele internaționale cu privire la stabilirea acestui moment cât mai aproape de cel al ultimei remunerații (Decizia nr. 900 din 15 decembrie 2020, paragraful 123), **nu a avut în vedere o diluare a bazei de calcul, din contră, indiferent de modul său de stabilire** - respectiv de mijlocul utilizat -, aceasta trebuie să reflecte în final un quantum care să susțină obiectivul primordial fixat de Curte cu privire la quantumul pensiei de serviciu rezultate”³⁶.

În același timp, aplicarea corelată a tuturor dispozițiilor din proiectul de lege care, pe lângă reducerea quantumului pensiei de serviciu la 55% din media veniturilor brute din ultimii 5 ani, prevede și un stagiul de cotizare de cel puțin 35 de ani și vârsta standard de 65 de ani (ceea ce pentru persoanele intrate în profesie la 23 de ani determina o vechime în funcție de 42 de ani), va conduce, practic, la eliminarea pensiei de serviciu, de vreme ce quantumul acesteia va fi egal sau inferior pensiei din sistemul public.

Prin urmare, adoptarea proiectului de act normativ determină **desființarea** pensiilor de serviciu ale magistraților, fapt contrar unei jurisprudențe constante a Curții Constituționale.

Prin art. V alin. (6) din proiect se propune eliminarea pentru magistrații în funcție, dar care nu îndeplinesc la acest moment condițiile de pensionare, a actualizării pensiei de serviciu prin raportare la venitul

³⁶ Decizia nr. 467/2023, paragraful 118.

unui magistrat în activitate, deși o soluție identică a fost anterior declarată neconstituțională, prin Decizia Curții Constituționale nr. 467/2023.

Pentru asigurarea conformității cu Legea fundamentală, pentru toți magistrații aflați în funcție la data intrării în vigoare a noii reglementări, legiuitorul are obligația de a menține dreptul la actualizarea pensiei de serviciu în raport cu indemnizația de încadrare brută lunară a magistraților în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad profesional, aceasta **fiind un element al statutului lor consolidat la data intrării în profesie**, așa cum a statuat expres Curtea Constituțională în paragraful 157 din Decizia nr. 467/2023.

În acest context, noul demers normativ, care survine la doar un an de la reforma realizată prin Legea nr. 282/2023, deși nu a intervenit nicio schimbare în planul relațiilor sociale pe care le reglementează, constituie o încălcare flagrantă a principiului securității juridice și al încrederii legitime și creează discriminări între generații de magistrați, conducând la mai multe regimuri succesive de pensionare total diferite, fără nicio justificare rațională și obiectivă, cu atât mai mult cu cât la data intrării în profesie cadrul normativ referitor la condițiile de pensionare a fost același pentru toți acești judecători și procurori. Dată fiind această situație, efectul combinat al soluțiilor normative propuse se concretizează, de fapt, într-o **încălcare gravă a principiului independenței justiției, în componenta sa instituțională.**

10. În ceea ce privește incidența în materia prezentului proiect - regimul pensiilor și indemnizațiilor cuvenite personalului din sistemul de justiție - a dreptului Uniunii Europene (în special art. 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 TUE prin raportare la principiul independenței judecătorilor) și a hotărârilor Curții de justiție a Uniunii Europene, care în virtutea art. 148 alin. (2) din Constituție, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare, în cele ce urmează, ne oprim cu titlu de exemplu asupra unora dintre ele, precizând că în câteva cazuri au fost pronunțate hotărâri preliminare, în aplicarea art. 267 TFUE, la solicitarea instanțelor române.

Curtea de Justiție a Comunității Europene, în Cauza C-224/2003 (Köbler c. Austriei) a statuat că indemnizația de vechime în specialitate (ca și pensia de serviciu) constituie o primă de loialitate cu titlu de recompensă, dar, mai ales, **cu efect compensator al privațiunilor, îngrădirilor și incompatibilităților suferite pe toată durata**

exercitării profesiei, iar nesocotirea acestei jurisprudențe în materie constituie o încălcare gravă a dreptului U.E

În Hotărârea Curții din 5 iunie 2025³⁷ pronunțată în cauza C-762/2023 *RL, QN, MR, JT, VS, AX împotriva Curții de Apel București*, s-a statuat cu privire la pensiile magistraților:

„37. (...) faptul că judecătorii în activitate au garanția că vor primi, după pensionare, o pensie suficient de ridicată este de natură să îi protejeze împotriva riscului de corupție în perioada lor de activitate.

38. Este necesar să se menționeze, în această privință, punctul 54 din Recomandarea Comitetului de Miniștri din anul 2010, potrivit căruia „trebuie să existe garanții pentru [...] **plata unei pensii pentru limită de vârstă care ar trebui să fie [raportată] în mod rezonabil la nivelul de remunerare a judecătorilor în exercițiu**”. De asemenea, din articolul 6.4 din Carta europeană privind statutul judecătorilor, menționată la punctul 16 din prezenta hotărâre, reiese că **acest statut trebuie să garanteze judecătorului sau judecătoarei „care a împlinit vârsta legală pentru încetarea funcției, după ce a exercitat-o ca profesie o perioadă determinată, plata unei pensii al cărei nivel trebuie să fie cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primite pentru activitatea jurisdicțională”**.

În Hotărârea Curții din 25 februarie 2025³⁸ pronunțată în cauzele conexate C-146/23 și C-374/23 *XL ș.a. împotriva Sąd Rejonowy w Białymstoku și a Lietuvos Respublika*, s-a reținut că:

„47. **Articolul 19 TUE, care concretizează valoarea statului de drept afirmată la articolul 2 TUE, încredințează instanțelor naționale și Curții obligația de a garanta deplina aplicare a dreptului Uniunii în toate statele membre, precum și protecția jurisdicțională pe care acest drept o conferă justițiabililor. În acest scop, prezervarea independenței acestor organisme este primordială (...)**.

48. **Cerința de independență a instanțelor, care este inerentă activității de judecată, ține de conținutul esențial al dreptului fundamental la protecție jurisdicțională efectivă și la un proces echitabil, care are o importanță crucială în calitate de garant al**

37

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=7B858BC2F9EDE54122ECB0514F482CD5?text=&docid=300963&pageIndex=0&doclang=RO&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=199277>

³⁸ <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-156/23>

protecției ansamblului drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii și al menținerii valorilor comune ale statelor membre prevăzute la articolul 2 TUE, în special a valorii statului de drept (Hotărârea din 11 iulie 2024, Hann-Invest ș.a., C-554/21, C-622/21 și C-727/21, EU:C:2024:594, punctul 49, precum și Hotărârea din 29 iulie 2024, Valančius, C-119/23, EU:C:2024:653, punctul 46).

49. **Noțiunea de independență a instanțelor presupune în special ca organismul respectiv să își exercite funcțiile jurisdicționale în mod complet autonom, fără a fi supus vreunei legături ierarhice sau de subordonare și fără să primească dispoziții sau instrucțiuni, indiferent de originea lor, pentru a fi astfel protejat de intervenții sau de presiuni exterioare susceptibile să aducă atingere independenței de judecată a membrilor săi și să influențeze deciziile acestora.** Or, la fel ca inamovibilitatea membrilor organismului vizat, perceperea de către aceștia a unei remunerații cu un nivel adecvat în raport cu importanța funcțiilor pe care le exercită constituie o garanție inerentă independenței judecătorilor (Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punctele 44 și 45, precum și Hotărârea din 7 februarie 2019, Escribano Vindel, C-49/18, EU:C:2019:106, punctul 66).

50. Mai precis, **conform principiului separației puterilor ce caracterizează funcționarea unui stat de drept, independența instanțelor trebuie să fie garantată față de puterea legislativă și de cea executivă** [Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. ș.a. (Independența Camerei Disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctul 124, Hotărârea din 20 aprilie 2021, Repubblica (C-896/19, EU:C:2021:311, punctul 54, precum și Hotărârea din 22 februarie 2022, RS (Efectul deciziilor unei curți constituționale), C-430/21, EU:C:2022:99, punctul 42]. (...).

56. Pe de altă parte, **principiul independenței judecătorilor coroborat cu principiul securității juridice impune ca modalitățile de stabilire a remunerației lor să fie obiective, previzibile, stabile și transparente, astfel încât să se excludă orice intervenție arbitrară a puterii legislative și a puterii executive ale statului membru în cauză.**

57. *Secundo*, după cum s-a menționat la punctul 49 din prezenta hotărâre, **perceperea de către judecători a unei remunerații cu un nivel care este adecvat în raport cu importanța funcțiilor pe care le exercită constituie o garanție inerentă independenței lor.**

58. În această privință, reiese din jurisprudența rezultată din Hotărârea din 7 februarie 2019, Escribano Vindel (C-49/18, EU:C:2019:106, punctele 70, 71 și 73), că **nivelul remunerației judecătorilor trebuie să fie suficient de ridicat, având în vedere contextul socioeconomic al statului membru în cauză, pentru a le conferi o independență economică certă, de natură să îi protejeze împotriva riscului ca eventuale intervenții sau presiuni exterioare să poată dăuna neutralității deciziilor pe care trebuie să le ia. Astfel, nivelul acestei remunerații trebuie să fie de natură să protejeze judecătorii împotriva riscului de corupție.”**

11. În plus, în lumina celor statuate constant de Curtea Constituțională, spre exemplu în Decizia nr. 153 din 6 mai 2020³⁹, întrucât independența magistraților trebuie să fie asigurată în ceea ce privește salariul, dar și pensia, iar potrivit proiectului, pensia de serviciu (integrală) ar urma să fie acordată pentru o vechime de 25 de ani numai în anumite funcții, cumulativ cu realizarea unei vechimi totale în muncă de 35 de ani și la împlinirea vârstei standard de pensionare (de 65 de ani, în prezent), chiar atinsă etapizat, și într-un quantum redus la 55% din baza de calcul reprezentată de media indemnizațiilor de încadrare brute lunare și a sporurilor pentru care au fost reținute contribuții de asigurare socială realizate în ultimele 60 de luni de activitate înainte de data pensionării, care nu poate depăși 70% din venitul net avut în ultima lună de activitate înainte de data pensionării, **este necesară o modificare corelativă a regimului interdicțiilor și incompatibilităților**, a cărei aplicare este compensată parțial, în prezent și prin acordarea unei pensii într-un anumit quantum.

12. Cu privire la **art. III și IV**, prin care se intervine asupra unor dispoziții din Legea nr. 567/2004 și din Legea nr. 361/2023, semnalăm

³⁹ „nivelul adecvat al remunerării și al quantumului pensiilor magistraților reprezintă o compensație parțială a lipsei unor drepturi fundamentale, din categoria drepturilor exclusiv politice (dreptul de a fi ales în Camera Deputaților, Senat, în funcția de Președinte al României ori în organele administrației locale, precum și dreptul de a fi ales în Parlamentul European) și a drepturilor social-economice (dreptul la negocieri colective în materie de muncă, dreptul la grevă, libertatea economică), precum și a incompatibilităților stabilite la nivel constituțional pe parcursul întregii cariere profesionale [potrivit art. 125 alin. (3) din Constituție, funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior, o dispoziție similară fiind prevăzută în privința procurorilor de art. 132 alin. (2) din Constituție]. Acestor incompatibilități li se adaugă interdicțiile prevăzute de Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. (...), stabilirea nivelului pensiei ține seama de responsabilitățile și riscurile profesiei de magistrat, care privesc întreaga durată a carierei acestuia”.

că soluțiile preconizate, referitoare la cuantumul micșorat al pensiei, față de cel prevăzut în prezent, care se vor aplica începând cu intrarea în vigoare a legii sunt susceptibile să aducă atingere principiului nediscriminării, al securității juridice și al așteptării legitime, în Deciziile nr. 26/2012 și nr. 56/2014, Curtea Constituțională reținând că: „impunerea de reguli și obligații noi fără reglementarea **unui termen adecvat care să permită subiectului de drept să răspundă noilor cerințe legislative reprezintă o încălcare a exigențelor constituționale sub aspectul principiului securității juridice și a principiului încrederii legitime** care impune limitarea posibilităților de modificare a normelor juridice și stabilitatea regulilor instituite prin acestea”.

13. Pe de altă parte, soluțiile legislative preconizate ar fi trebuit să fie reconsiderate și fundamentate în mod corespunzător, astfel încât să nu poată fi lovite de viciul de constituționalitate referitor la încălcarea principiului legalității, prevăzut la art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, sub aspectul insecurității juridice pe care o poate genera adoptarea unor noi soluții legislative, după o perioadă foarte scurtă de când au început să producă efecte prevederile Legii nr. 282/2023, care a intervenit și asupra Legii nr. 303/2022 și a Legii nr. 567/2004 și care deja a modificat substanțial regimul juridic al pensiilor de serviciu vizate.

Precizăm că intervențiile legislative după o perioadă foarte scurtă de nici 2 ani nu răspund cerinței de stabilitate, pe de o parte, pentru că domeniul asigurărilor sociale, în special pensia pentru limită de vârstă reprezintă, în esență, un domeniu în care legiuitorul trebuie să ofere o perspectivă normativă predictibilă și stabilă pe termen lung, iar pe de altă parte, deoarece de stabilitatea statutului magistraților depinde în mod structural independența justiției ca atribut constituțional al statului de drept.

În acest sens, în instrumentul de prezentare și motivare, ar fi trebuit să fie evidențiate în mod special și real modificările intervenite în scurta perioada trecută de la adoptarea și intrarea în vigoare a Legii nr. 282/2023 până în prezent, în privința aspectelor de fapt și de drept care stau la baza intervențiilor propuse, eventual a motivelor urgente și necunoscute până la adoptarea legii menționate sau de altă natură, care să impună reglementarea unor soluții normative diferite în materia pensiilor de serviciu ale magistraților și personalului auxiliar de specialitate din sistemul de justiție.

Pentru **respectarea principiului statului de drept**, este evidentă nevoia unui cadru normativ stabil și predictibil referitor la statutul judecătorilor și procurorilor, care să aducă și certitudinea necesară în privința evoluției situației resurselor umane în sistemul judiciar. Aceasta cu atât mai mult cu cât majoritatea covârșitoare a judecătorilor de la Înalta Curte de Casație și Justiție, precum și mulți dintre judecătorii și procurorii de la celelalte instanțe și parchete îndeplinesc deja condițiile de pensionare, iar orice nouă incertitudine în privința statutului lor ar genera plecări masive din sistem, cu consecința destabilizării grave a resurselor umane.

Plecarea din activitate a magistraților care îndeplinesc condițiile de pensionare, generată de permanenta alimentare a dezbaterilor publice cu privire la această componentă a statutului lor, ar determina un real blocaj la nivelul instanțelor judecătorești, ceea ce se va răsfrânge actului de justiție.

Atragem atenția asupra faptului că reglementarea recentă a regimului juridic al pensiilor magistraților, prin Legea nr. 304/2022, în deplină concordanță cu angajamentele asumate la nivelul Uniunii Europene, care a confirmat regimul juridic instituit în urmă cu 21 de ani prin Legea nr. 303/2004, care a fost modificată fundamental prin Legea nr. 282/2023, intrată în vigoare la 1 ianuarie 2024, în urma efectuării controlului de constituționalitate, a inclus soluții normative referitoare la asigurarea garanțiilor adecvate din perspectiva componentei financiare a independenței justiției, situație care a avut efectul stabilizator în privința resurselor umane din sistemul judiciar.

Or, o nouă repunere în discuție a regimului juridic al acestor pensii, urmată, la mai puțin de 2 ani, de o modificare iarăși substanțială și fundamentală a condițiilor de pensionare în sistemul de justiție, nu respectă prevederile constituționale referitoare la principiul securității juridice și nici dreptul Uniunii Europene, Curtea de Justiție de la Luxemburg stabilind⁴⁰ că: în aplicarea articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 Tratatul privind Uniunea Europeană, **conform principiului separației puterilor ce caracterizează funcționarea unui stat de drept, independența instanțelor trebuie să fie garantată față de puterea legislativă și de cea executivă și că principiul independenței judecătorilor coroborat cu principiul securității juridice impune ca modalitățile de stabilire a remunerației lor să fie obiective, previzibile, stabile și**

⁴⁰ <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-156/23>

transparente, astfel încât să se excludă orice intervenție arbitrară a puterii legislative și a puterii executive ale statului membru în cauză.

14. Pe lângă viciile de neconstituționalitate enunțate mai sus, în acord cu cele statuate în vasta jurisprudență a Curții Constituționale cu privire la legătura dintre respectarea normelor prevăzute în Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se aduce atingere și **principiului legalității sub aspectul calității legii**, de asemenea, parte componentă a principiului securității juridice, expresie a preceptelor enunțate la art. 1 alin. (3) și (5) din Legea fundamentală.

Analizând conținutul proiectului de lege, semnalăm că modalitatea de exprimare a intenției normative nu întrunește exigențele de calitate a legii impuse de Constituția României, instituind reguli insuficient conturate, care nu sunt de natură să conducă la o cât mai mare stabilitate și eficiență legislativă.

Menționăm că, astfel cum a fost dezvoltat în jurisprudența Curții Constituționale⁴¹, Curtea a reținut că principiul legalității presupune existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor, conducând la caracterul de *lex certa* al normei⁴².

Sub acest aspect, constatăm următoarele neconcordanțe și neclarități:

14.1. Mai întâi, precizăm că, pentru a fi clar ce normă se aplică și de la ce dată, pentru asigurarea previzibilității reglementării⁴³, trebuie

⁴¹ A se vedea, în acest sens, spre exemplu, Decizia nr. 193 din 6 aprilie 2022, paragraful 23, Decizia nr. 189 din 2 martie 2006, sau Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012.

⁴² A se vedea Decizia nr. 845 din 18 noiembrie 2020, paragraful 92.

⁴³ „(...) prin Decizia nr. 404 din 10 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 347 din 6 mai 2008, Curtea Constituțională a reținut că, deși principiul stabilității/securității raporturilor juridice nu este în mod expres consacrat de Constituția României, acest principiu se deduce atât din prevederile art. 1 alin. (3), potrivit cărora România este stat de drept, democratic și social, cât și din preambulul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa. În legătură cu acest principiu, instanța de la Strasbourg a reținut că "unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice" (Hotărârea din 6 iunie 2005, pronunțată în Cauza Androne împotriva României, Hotărârea din 7 octombrie 2009, pronunțată în Cauza Stanca Popescu împotriva României). Curtea europeană a mai statuat că, "odată ce Statul adoptă o soluție, aceasta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate și coerență rezonabile pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiectele de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții" (Hotărârea din 1 decembrie 2005, pronunțată în Cauza Păduraru împotriva României, Hotărârea din 6 decembrie 2007, pronunțată în Cauza Beian împotriva României). Curtea Constituțională, prin jurisprudența sa, precum și jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului (Hotărârea din 5 ianuarie 2000,

urmărită respectarea normelor de tehnică legislativă referitoare la **unicitatea reglementării în materie și la reglementările derogatorii**, prevăzute la art. 14 și 15 din Legea nr. 24/2000, potrivit căroră, **„reglementările de același nivel și având același obiect se cuprind, de regulă, într-un singur act normativ”**, în alt act normativ cuprinzându-se numai „o reglementare din aceeași materie și de același nivel”, „dacă are caracter special față de actul ce cuprinde reglementarea generală în materie”, iar o reglementare poate fi calificată ca derogatorie numai **„dacă soluțiile legislative referitoare la o situație anume determinată cuprind norme diferite în raport cu reglementarea-cadru în materie, aceasta din urmă păstrându-și caracterul său general obligatoriu pentru toate celelalte cazuri”**.

Prin urmare, tehnic, nu ar trebui să se abroge art. II - V din Legea nr. 282/2022, care deja au produs efecte, ci să se intervină numai asupra art. 211 din Legea nr. 303/2022, identificându-se de o manieră univocă **momentul sau momentele** de la care se vor aplica **noile norme** pentru acordarea pensiilor de serviciu, incluzând regula și excepțiile de la aceasta.

Drept consecință, condițiile în care se pot pensiona judecătorii, procurorii, judecătorii de la Curtea Constituțională, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională, precum și personalul de specialitate juridică, ar trebui reglementate exclusiv într-un singur act normativ, Legea nr. 303/2022, iar aplicarea unor norme diferite începând cu momente diferite se va reglementa în cuprinsul unor alineate sau articole distincte.

Semnalăm că rolurile fundamentale ale magistraților din România sunt stabilite la nivel de principiu în Constituție, autoritatea

pronunțată în Cauza Beyeler împotriva Italiei, Hotărârea din 23 noiembrie 2000, pronunțată în Cauza Ex-regele Greciei și alții împotriva Greciei, și Hotărârea din 8 iulie 2008, pronunțată în Cauza Fener Rum Patrikligi împotriva Turciei) au statuat că principiul legalității presupune existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor, conducând la caracterul de lex certa al normei (a se vedea în acest sens, spre exemplu, Decizia nr. 189 din 2 martie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 307 din 5 aprilie 2006, sau Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 116 din 15 februarie 2012). În același sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că legea trebuie, într-adevăr, să fie accesibilă justițiabilului și previzibilă în ceea ce privește efectele sale. Pentru ca legea să satisfacă cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului (a se vedea și Decizia nr. 900 din 15 decembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1274 din 22 decembrie 2020, paragraful 88)”. (paragraful 82 din Decizia nr. 724/2024).

judecătorească fiind una dintre puterile statului, în cadrul democrației constituționale, iar Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției, având una dintre atribuții, pe aceea de a soluționa conflictele juridice de natura constituțională dintre autoritățile publice.

În ceea ce privește **pensiile de serviciu ale magistraților și ale judecătorilor Curții Constituționale, acestea au fost instituite aproape concomitent, în luna iunie 2004, prin Legea nr. 303/2004 și prin Legea nr. 232/2004, în condiții aproape similare.**

Ulterior au intervenit modificări de regim juridic numai în privința pensiilor magistraților, dar prin Decizia Curții Constituționale nr. 262/2016 s-a statuat necesitatea recunoașterii aceluiași regim juridic (mai favorabil) cu cel prevăzut pentru judecători și procurori, pentru judecătorii Curții Constituționale, procedându-se la realizarea unei paralele între cele două cariere (magistrat și judecător la Curtea Constituțională) și la **evidențierea rolurilor esențiale în societate ale justiției generale și ale justiției constituționale.**

Fiind argumentate de o manieră profundă, sistematică și teleologică, în cele ce urmează, fără a parafraza (urmând doar a sublinia pasajele mai importante în context), reproducem unele dintre considerentele exprimate de Curtea Constituțională în decizia anterior amintită (la paragrafele 45, 46 și 51 reținându-se chiar faptul că judecătorii Curții Constituționale și judecătorii și procurorii se află în situații similare sau analoage în ceea ce privește aplicarea principiului independenței justiției și acordarea beneficiului pensiei de serviciu):

„36. Considerații teoretice cu privire la **pensia de serviciu a magistraților**. Jurisprudența Curții Constituționale în materie a statuat că aceasta a fost **instituită în vederea stimulării stabilității în serviciu și a formării unei cariere în magistratură**. Conform reglementărilor legale, pensia de serviciu se acordă la împlinirea vârstei de pensionare numai magistraților care, în privința totalului vechimii lor în muncă, îndeplinesc condiția de a fi lucrat un anumit număr de ani numai în magistratură. **Instituirea pensiei de serviciu pentru magistrați nu reprezintă un privilegiu, ci este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutului special căruia trebuie să i se supună magistrații.** Astfel, acest statut special stabilit de Parlament prin lege este mult mai sever, mai restrictiv, impunând magistraților obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au. Într-adevăr acestora le sunt interzise activități ce le-ar putea aduce venituri suplimentare, care să le asigure posibilitatea efectivă de a-și crea o situație materială de natură

să le ofere după pensionare menținerea unui nivel de viață cât mai apropiat de cel avut în timpul activității (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000). (...).

39. În ceea ce privește **pensia de serviciu a judecătorilor constituționali**, potrivit dispozițiilor art. 71 alin. (2) teza întâi din Legea nr. 47/1992, text introdus în Legea nr. 47/1992 prin art. I pct. 43 din Legea nr. 232/2004 pentru modificarea și completarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 502 din 3 iunie 2004, «Judecătorii Curții Constituționale, la data pensionării sau recalculării pensiilor anterior stabilite, beneficiază de pensie de serviciu egală cu 80% din indemnizația lor brută lunară.».

40. Prevederea cuprinsă în Legea nr. 47/1992, spre deosebire de dispozițiile Legii nr. 303/2004, consacră dreptul la pensie de serviciu independent de îndeplinirea vreunei condiții de vechime în magistratură, fiind suficient ca la împlinirea vârstei standard de pensionare persoana în cauză să fi ocupat funcția de judecător constituțional. Norma dă expresie, într-o manieră specifică, statutului constituțional al acestui tip de magistratură. Astfel, de vreme ce norma constituțională cuprinsă în art. 143 condiționează numirea în funcția de judecător la Curtea Constituțională de o vechime de cel puțin 18 ani în activitatea juridică sau în învățământul juridic superior, rezultă că poate beneficia de pensie de serviciu persoana care la împlinirea vârstei de pensionare îndeplinește aceste condiții minime. Mai mult, condițiile fiind alternative, pot beneficia de pensie de serviciu inclusiv persoanele care nu au desfășurat niciodată activitate juridică, în sensul prevederilor art. 82 alin. (2) din Legea nr. 303/2004. (...).

44. Examinând excepția de neconstituționalitate invocată în prezenta cauză, Curtea reține că aceasta vizează dispozițiile art. 82 alin. (2) teza întâi din Legea nr. 303/2004, care, folosind în **enumerarea persoanelor beneficiare ale pensiei de serviciu noțiunea de «judecător», constituie premisa unei interpretări și aplicări discriminatorii de către autoritățile competente să stabilească dreptul la pensia de serviciu**, respectiv de către instanțele judecătorești, care disting între destinatarii normei în funcție de locul unde aceștia își desfășoară activitatea jurisdicțională: Curtea Constituțională sau instanța judecătorească.

45. În efectuarea controlului de constituționalitate, Curtea pornește de la considerentele reținute în Decizia nr. 873 din 25 iunie

2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 433 din 28 iunie 2010, în care, după ce a examinat statutul judecătorilor și procurorilor, respectiv statutul judecătorilor Curții Constituționale, reglementate atât la nivel constituțional, cât și la nivel legal, și ținând cont de faptul că art. 124 alin. (3) din Constituție nu conține *expressis verbis* o obligație a existenței pensiei de serviciu a magistraților, **a analizat conținutul principiului constituțional al independenței justiției, reținând incidența lui cu privire la ambele categorii de magistraturi.** Astfel, Curtea a constatat că «atât independența justiției - componenta instituțională (conceptul independenței judecătorilor nereferindu-se exclusiv la judecători, ci acoperind sistemul judiciar în întregime), cât și independența judecătorului - componenta individuală implică existența unor numeroase aspecte, cum ar fi: lipsa imixtiunii celorlalte puteri în activitatea de judecată, faptul că niciun alt organ decât instanțele nu poate decide asupra competențelor lor specifice prevăzute prin lege, existența unei proceduri prevăzute de lege referitoare la căile de atac ale hotărârilor judecătorești, existența unor fonduri bănești suficiente pentru desfășurarea și administrarea activității de judecată, **procedura de numire și promovare în funcție a magistraților și, eventual, perioada pentru care sunt numiți, condiții de muncă adecvate, existența unui număr suficient de magistrați ai instanței respective pentru a evita un volum de muncă excesiv și pentru a permite finalizarea proceselor într-un termen rezonabil, remunerare proporțională cu natura activității, repartizarea imparțială a dosarelor, posibilitatea de a forma asociații ce au ca principal obiect protejarea independenței și a intereselor magistraților etc. este indubitabil faptul că principiul independenței justiției nu poate fi restrâns numai la cuantumul remunerației** (cuprinzând atât salariul, cât și pensia) magistraților, acest principiu implicând o serie de garanții, cum ar fi: statutul magistraților (condițiile de acces, procedura de numire, garanții solide care să asigure transparența procedurilor prin care sunt numiți magistrații, promovarea și transferul, suspendarea și încetarea funcției), stabilitatea sau inamovibilitatea acestora, garanțiile financiare, independența administrativă a magistraților, precum și independența puterii judecătorești față de celelalte puteri în stat. **Pe de altă parte, independența justiției include securitatea financiară a magistraților, care presupune și asigurarea unei garanții sociale, cum este pensia de serviciu a magistraților**». În concluzie, **Curtea a constatat că principiul independenței justiției apără pensia de**

serviciu a magistraților, inclusiv a celor care desfășoară activitatea profesională în cadrul Curții Constituționale, ca parte integrantă a stabilității financiare a acestora, în aceeași măsură cu care apără celelalte garanții ale acestui principiu.

46. Ținând seama de considerentele de principiu expuse și având în vedere atribuțiile și statutul constituțional al judecătorului de Curte Constituțională (prezentat la paragrafele 26-32) și statutul judecătorului din sistemul instanțelor judecătorești (prezentat la paragrafele 23-25), **Curtea constată că nu este în spiritul Legii nr. 303/2004, respectiv al art. 82 alin. (2), excluderea de la beneficiul dreptului la pensie de serviciu a judecătorilor constituționali, înainte de împlinirea vârstei de 60 de ani, în condițiile în care aceștia întrunesc toate condițiile prevăzute de lege. Astfel, interpretarea restrictivă a noțiunii de «judecător» ar conduce la înlăturarea judecătorului constituțional din sfera de incidență a dispozițiilor art. 82 alin. (2) din Legea nr. 303/2004, împrejurare ce este de natură a genera un tratament juridic diferit aplicabil unor persoane aflate în situații similare sau analoage, ceea ce contravine principiului egalității în drepturi a cetățenilor, consacrat de art. 16 din Constituție.**

47. De asemenea, în condițiile în care legea recunoaște dreptul la pensia de serviciu nu numai judecătorilor, procurorilor și magistraților-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, ci și personalului de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor și foștilor judecători și procurori financiari și consilierilor de conturi, interpretarea potrivit căreia judecătorii Curții Constituționale ar fi excluși din ipoteza normei criticate apare ca fiind discriminatorie. Astfel, în ceea ce privește categoria personalului de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, Curtea reține că, deși aceasta este supusă aceluiași regim juridic ca judecătorii și procurorii, beneficiind de statutul special reglementat prin Legea nr. 303/2004, prin atribuțiile deținute, această categorie nu îndeplinește competențe jurisdicționale. De asemenea, nici consilierii de conturi nu fac parte din sistemul judiciar, nu sunt asimilați judecătorilor și procurorilor și nu exercită competențe jurisdicționale. Cu toate acestea, prin Decizia nr. 1.094 din 15 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 721 din 23 octombrie 2008, Curtea a reținut că membrii Curții de Conturi sunt independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe toată durata acestuia; sunt supuși incompatibilităților prevăzute de lege pentru judecători; nu pot face parte din partidele politice sau să

desfășoare activități publice cu caracter politic; le sunt interzise exercitarea, direct sau indirect, a activităților de comerț, participarea la administrarea ori conducerea unor societăți comerciale sau civile și nu pot fi experți ori arbitri desemnați într-un arbitraj. Curtea a constatat că și consilierii de conturi au incompatibilitățile prevăzute pentru judecători la art. 125 alin. (3) din Constituție, potrivit căruia «Funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior». Totodată, **Curtea, observând că atât consilierii de conturi, cât și judecătorii sunt independenți în exercitarea funcției, respectiv a mandatului lor și inamovibili pe durata exercitării acestora, a concluzionat că statutul consilierilor de conturi este similar cu cel al judecătorilor, fapt care justifică acordarea consilierilor de conturi a unei pensii de serviciu similar judecătorilor. Mai mult, prin Decizia nr. 297 din 27 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 309 din 9 mai 2012, Curtea a constatat că «asimilarea consilierilor de conturi, sub aspectul incompatibilităților, cu magistrații este realizată printr-o normă de rang constituțional, aspect decisiv în analiza Curții. În consecință, Curtea reține că statutul consilierilor de conturi reclamă același tratament cu cel al judecătorilor sub aspectul modului de stabilire a cuantumului pensiei [...]. Faptul că textele legale criticate stabilesc un alt mod de calcul al cuantumului pensiei consilierilor de conturi față de cel al judecătorilor este de natură a încălca dispozițiile art. 16 alin. (1) și art. 140 alin. (4) din Constituție. În acest sens, este încălcat și art. 14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, întrucât există o diferență de tratament juridic între persoane aflate în situații analoage sau similare (consilieri de conturi - judecători) - a se vedea, în sensul aplicabilității art. 14 din Convenție în privința sistemelor de asigurare socială, și Hotărârea din 25 octombrie 2011, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza Valkov și alții împotriva Bulgariei, paragraful 116.».**

48. Având în vedere argumentele reținute de instanța constituțională în pronunțarea deciziilor menționate, Curtea constată că **acestea sunt cu atât mai mult aplicabile judecătorilor Curții Constituționale, care exercită activitate jurisdicțională, sunt independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe toată durata acestuia, iar, sub aspectul incompatibilităților, nu sunt doar asimilați judecătorilor precum consilierii de conturi, ci, prin norma constituțională cuprinsă la art. 144, li se prevede expres**

incompatibilitatea cu oricare altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul juridic superior.

49. Așadar, sub aspectul dreptului la pensie de serviciu, statutul judecătorilor constituționali reclamă același tratament cu cel al judecătorilor de la instanțele ordinare, respectiv nașterea dreptului la împlinirea vechimii de 25 de ani prevăzute de art. 82 alin. (2) din Legea nr. 303/2004, astfel că excluderea acestora din ipoteza normei criticate apare ca fiind lipsită de fundament juridic, vădit discriminatorie și, deci, abuzivă.

50. Curtea reține că discriminarea este cu atât mai evidentă în condițiile în care, prin coroborare cu dispozițiile art. 82 alin. (2) teza a doua din Legea nr. 303/2004, se recunosc la calculul vechimii de 25 de ani inclusiv perioadele în care persoanele enumerate în ipoteza normei au exercitat profesiile de avocat, personal de specialitate juridică în fostele arbitraje de stat, consilier juridic sau jurisconsult, iar perioada în care persoana a exercitat funcția de judecător constituțional ar fi exclusă de la acest calcul. Într-o atare împrejurare, se ajunge la situația ca o persoană care a desfășurat activitate juridică în afara sistemului judiciar (avocat sau consilier juridic) pentru a perioadă îndelungată, de aproape 25 de ani, să devină personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, iar, după o perioadă scurtă în această funcție, împlinind vechimea de 25 de ani prevăzută art. 82 alin. (2) teza întâi din Legea nr. 303/2004, să beneficieze de pensie de serviciu, drept care așa cum am arătat în prealabil (paragrafele 43-45), este inherent unei cariere în magistratură, echivalând cu o compensație a regimului special căruia trebuie să se supună magistrații. În mod contrar și illogic din punct de vedere juridic, la împlinirea vechimii de 25 de ani de activitate, nu ar beneficia de pensie de serviciu persoana care este judecător constituțional, supunându-se rigorilor statutului acestei funcții, după ce în prealabil a avut o carieră în magistratură (judecător, procuror, magistrat-asistent) de aproape 25 de ani. O asemenea interpretare și aplicare a legii este profund inechitabilă și este în vădită contradicție cu scopul urmărit de legiuitor prin reglementarea pensiei de serviciu, și anume recompensarea unei cariere în magistratură, care a impus un cumul de obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu au fost obligați să le suporte.

51. Pe de altă parte, întrucât **norma nu folosește drept criteriu de distincție locul unde judecătorul desfășoară activitatea jurisdicțională, Curtea Constituțională sau instanță judecătorească, nimic nu îndreptățește autoritatea care**

interpretează și aplică legea să creeze o diferență de tratament juridic între destinatarii normei sub aspectul recunoașterii dreptului consacrat (*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*). (...)”.

14.2. La art. V alin. (3) și alin. (5), constatăm că etapizarea preconizată a creșterii vârstei de pensionare, cu luarea în considerare a vechimii realizate în alte funcții juridice doar până la 31 decembrie 2034, este doar aparent o măsură favorabilă, beneficiul dreptului de pensionare, după 25 de ani vechime în magistratură, dar înainte de împlinirea vârstei standard de pensionare din sistemul public, al persoanelor care activează deja în sistem, fiind iluzoriu, prin raportare la vârsta magistratului, care se reflectă, atât în componența actuală a instanțelor din România, cât și în faptul că magistratul născut cu un an mai târziu față de anul prevăzut în treapta anterioară, pentru atingerea vechimii minime de 25 de ani, este cu 1 an mai departe, în fiecare an, de dreptul de a beneficia de pensie de serviciu, mai precis, de fapt, pentru cei mai mulți din magistrații în funcție la acest moment, dreptul este doar teoretic.

Prin urmare, propunerea de reglementare a unei noi etapizări a creșterii condiției de vârstă, constând în eliminarea până în anul 2035 a vechimilor asimilate, prin diminuarea la fiecare 2 ani cu câte un an a vechimii asimilate recunoscute, are doar un caracter formal, pentru majoritatea judecătorilor și procurorilor în funcție vârsta de pensionare crescând brusc la 65 de ani, fapt ce nesocotește cerințele subliniate de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 467/2023.

Astfel, în avizul Consiliului Superior al Magistraturii se arată că **pentru 45 % dintre judecătorii și procurorii în funcție vârsta de pensionare crește direct la 65 de ani, iar pentru alți aproximativ 21% vârsta de pensionare crește brusc peste 60 de ani.**

Neconstituționalitatea unei soluții similare a fost constatată la paragraful 117 din Decizia nr. 467/2023 a Curții Constituționale, unde s-a reținut că: (...) **această obligație constituțională a legiuitorului trebuie realizată în timp și treptat în funcție de criterii raționale, ținându-se seama în mod tranzitoriu - ca vechime asimilată - de vechimea necesară stabilită de lege la data la care s-a realizat accesul în funcțiile prevăzute de art.I pct.I” și că „lipsa reglementării unor norme tranzitorii raționale care să conducă treptat la finalitatea urmărită, corelată cu pierderea iremediabilă a perioadei asimilate antereferite, conduce la încălcarea componentei instituționale a**

independenței justiției, cu referire directă la condițiile necesar a fi îndeplinite pentru acordarea pensiei de serviciu.”

Practic, sub imperiul reglementării propuse, prin efectul conjugat al creșterii vârstei de pensionare cu 18 ani în doar 15 ani (câte 1 an în fiecare an până în anul 2041) și eliminarea completă a vechimilor asimilate începând din anul 2030 (până la această dată fiind scăzut la fiecare doi ani câte un an din vechimea asimilată), **un procent foarte mic dintre judecătorii și procurorii în funcție ar mai putea beneficia de această etapizare, pentru toți ceilalți magistrați în funcție creșterea vârstei de pensionare realizându-se de fapt brusc, direct la 65 de ani, fiind și cazul celor intrați în profesie în ultimii 9 ani.** Așadar, pentru aceștia din urmă **nu există niciun fel de etapizare**, contrar exigențelor subliniate de instanța de contencios constituțional.

Or, o trecere treptată, firească spre noile condiții **trebuie să aibă în vedere toți magistrații în funcție**, cu atât mai mult cu cât **cadru normativ de la data intrării lor în profesie, existent de peste 27 de ani, le-a generat negreșit o firească o așteptare legitimă în sensul stabilității acestei componente esențiale a statutului lor.**

Nici pentru cei mai mulți dintre judecătorii și procurorii care fac parte din generațiile vizate formal de norma tranzitorie, etapizarea nu este una reală, ci doar proclamată, vârsta de pensionare crescând *ex abrupto* cu o perioadă considerabilă, pentru unele persoane cu peste 10, 11 sau chiar 12 ani.

Dacă la această creștere se adaugă și perioada cu care acestor persoane le-a fost deja mărită vârsta de pensionare, ca efect al Legii nr. 282/2023, este evident caracterul profund neconstituțional al reglementării propuse. Astfel, nu trebuie omis faptul că toate cele 16 generații de magistrați în funcție la care se referă art. V alin. (5) din proiect aveau deja crescută vârsta de pensionare potrivit Legii nr. 282/2023, iar ca efect al noii reglementări va interveni o nouă creștere a vârstei de pensionare, substanțială și bruscă, față de cea deja mărită prin legea amintită.

De asemenea, observăm că generațiile care au intrat în profesie în ultimii 9 ani sunt cu desăvârșire neluate în seamă, **deși în viitorii 16-24 de ani, o perioadă destul de lungă, statul și societatea vor avea expectativa legitimă, deoarece este prevăzută la art. 21 și art. 124 din Constituție, că, întrucât orice persoană fizică și juridică se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime, justiția se va înfăptui în numele legii, va fi unică, imparțială și egală pentru toți și că judecătorii sunt independenți și**

se supun numai legii, fără a oferi de la bun început, predictibil și în considerarea importanței actului de justiție, judecătorilor (și sistemului de justiție în general) respectul și mai ales garanția independenței.

Se observă că, în cazul adoptării proiectului de lege, doar o mică parte dintre magistrații numiți în perioada 2006 – 2011 vor mai putea beneficia de norma tranzitorie privind vechimile asimilate, putând valorifica maxim 5 ani (generațiile 2006 și 2007), 4 ani (generația 2008), 3 ani (generația 2009), 2 ani (generația 2010) și, respectiv, maxim 1 an (generația 2011), cu condiția ca aceștia să îndeplinească, până cel mai târziu în anul 2035, și condiția de vârstă prevăzută la art. V alin. (5) lit. a)-j). Aceasta întrucât valorificarea vechimii asimilate se poate realiza potrivit etapizării propuse la art. V alin. (3), doar dacă **data pensionării** este cuprinsă în intervalul 2026 - 2035.

Așadar, beneficiul pretensei norme tranzitorii de la art. V alin. (3) din lege nu ar putea profita decât **unui număr mic de magistrați**, în timp ce pentru majoritatea acestora nu va exista nicio etapizare, ci o eliminare bruscă și iremediabilă a vechimii asimilate, contrar jurisprudenței Curții Constituționale referitoare la exigențele principiului independenței justiției și al securității juridice în componenta referitoare la așteptarea legitimă a destinatarilor legii.

Nerespectarea acestor cerințe este cu atât mai evidentă în condițiile în care pentru magistrații în funcție numiți în condițiile art. 33 din Legea nr. 303/2004, **vechimea asimilată de minim 5 ani a reprezentat o condiție pentru numirea în funcție, fiind recunoscută și ca vechime utilă pentru pensionare**, iar vechimea minimă necesară pentru admiterea în profesie ar trebui să poată fi valorificată și la momentul pensionării, iar acest fapt ar contribui și la încurajarea practicienilor dreptului de a participa la concursul de admitere în magistratură.

De o manieră echitabilă și echilibrată, respectând considerentele obligatorii din Decizia Curții Constituționale nr. 467/2023 („această obligație constituțională a legiuitorului **trebuie realizată în timp și treptat în funcție de criterii raționale, ținându-se seama în mod tranzitoriu - ca vechime asimilată - de vechimea necesară stabilită de lege la data la care s-a realizat accesul în funcțiile**” vizate de intervențiile preconizate)⁴⁴, soluția normativă ar trebui să prevadă **luarea în calcul a perioadei de 5 ani** în care persoana a exercitat funcțiile prevăzute la art. 63 alin. (1) din Legea nr. 303/2022, **necesară**

⁴⁴ Paragraful 117.

pentru admiterea în profesie prin concurs. În cazul în care se va opta pentru „eliminarea etapizată a vechimilor asimilate, aceasta nu poate fi făcută decât printr-o etapizare reală, care să asigure tuturor magistraților în funcție posibilitatea de a valorifica o perioadă din vechimea asimilată în alte funcții. În acest sens, ar putea fi avută în vedere o soluție similară celei prevăzute de Legea nr. 282/2023, potrivit căreia eliminarea vechimii asimilate se face pe o perioadă echivalentă celei de tranziție pentru atingerea vârstei de pensionare, cu condiția ca toți magistrații în funcție să beneficieze de efectele acesteia”.

Sunt aplicabile deopotrivă în cazul de față, considerentele obligatorii de la paragraful 125 din aceeași Decizie nr. 467/2023, unde s-a statuat în sensul: „ Or, pe de o parte, **introducerea unui criteriu de vârstă și, pe de altă parte, impunerea unei vârste standard de pensionare ridicate față de situația normativă existentă în prezent sunt motive suficiente pentru a determina o obligație corelativă a legiuitorului, aceea de a identifica o soluție legislativă rațională care să permită trecerea treptată și firească la noul sistem**, fără să fie afectate securitatea juridică și previzibilitatea normativă. Această obligație derivă din principiul securității juridice, principiu de rang constituțional prevăzut de art.1 alin.(5) din Constituție. De altfel, **ori de câte ori legiuitorul a crescut vârsta de pensionare în domeniul pensiilor a făcut-o într-un răstimp suficient de lung, astfel încât să nu afecteze securitatea juridică și încrederea cetățenilor în actul de legiferare”.**

14.3. În plus, semnalăm că soluțiile legislative propuse sunt neclare și lipsite de predictibilitate prin folosirea sintagmelor „vârstei standard de pensionare” și „vârstei de pensionare pentru magistrați”, întrucât nu se înțelege care este accepțiunea ultimei noțiuni, folosită în special în normele derogatorii (și tranzitorii, totodată) de la art. V, în special în ceea ce privește etapizarea vârstei de pensionare.

Precizăm că, potrivit art. 3 lit. Ț) din Legea nr. 360/2023, *vârsta standard de pensionare* reprezintă „vârsta stabilită de prezenta lege, pentru bărbați și femei, în raport cu anul și luna nașterii, prevăzută în anexa nr. 5, de la care aceștia pot obține pensie pentru limită de vârstă, în condițiile legii, precum și vârsta din care operează reducerile prevăzute de lege”.

Totodată, semnalăm că, potrivit art. 47 alin. (1) din același act normativ, „Vârsta standard de pensionare este de 65 de ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei. **Atingerea acestei vârste se realizează**

prin creșterea vârstelor standard de pensionare, conform eșalonării prevăzute în anexa nr. 5”.

Modul în care se vor aplica dispozițiile din Legea nr. 360/2023 și din legile care fac obiectul prezentelor intervenții legislative, în urma interpretării acestora, va fi decis, cel mai probabil în instanță, deoarece va exista riscul unor interpretări variate, generate și de faptul că la art. V din proiect se face vorbire despre o altă eșalonare, respectiv o etapizare, preconizându-se la **alin. (3)**, că în calculul vechimii „se poate lua în considerare, **eșalonat**, în funcție de data pensionării” (norma fiind potestativă, nu imperativă), iar la alin. (5) că „**Prin excepție** de la dispozițiile art. 211 alin. (1) din Legea nr. 303/2022, cu modificările și completările ulterioare, precum și de la dispozițiile art. 29 alin. (2) din Legea nr. 361/2023 (...) în intervalul 1 octombrie 2025 - 31 decembrie 2036 se instituie o creștere **etapizată** a vârstei de pensionare”, ceea ce înseamnă că **art. 211 alin. (1) din Legea 303/2022 și art. 29 alin. (2) din Legea nr. 361/2023, așa cum s-ar dori a fi modificate prin prezentul proiect, ar urma să se aplice începând cu data de 1 ianuarie 2042, până la acel moment aplicându-se, de o manieră contrară principiului calității legii, norme derogatorii și tranzitorii, supuse permanent riscului unei alte intervenții intempestive.**

*

* *

Sintetizând, reținem că, prin intervențiile preconizate, care, prin reconfigurarea dreptului la pensie al magistraților într-o manieră contrară prevederilor și **jurisprudenței bogate și constante constituționale**, dar și jurisprudenței instanțelor europene, intervenții care pun sub semnul întrebării **independența justiției**, în componenta sa financiară, în absența unui **dialog** autentic și argumentat juridic între puterile statului, în spiritul **cooperării loiale**, s-ar aduce atingere mai multor **principii constituționale**, deoarece **separația puterilor în stat trebuie să fie reală, nu doar proclamată în Legea fundamentală, puterea judecătorească neputând fi plasată în plan secundar puterii legislative și executive.**

Separația și echilibrul între puterile statului nu există atunci când măsurile urmărite de una dintre puterile statului au efect represiv asupra unei alte puteri vitale a statului, creată tocmai pentru a garanta drepturi și libertăți fundamentale, restabilind în mod just echilibrul între indivizi,

dar și pentru a impune limite pentru însăși puterea statală, astfel încât să nu se ajungă la acțiuni discreționare, nelegitimate juridic și moral, prin autoconferirea de competențe exacerbate.

Ca urmare a celor de mai sus, este necesar ca proiectul de lege să fie reconsiderat în totalitate, atât din punctul de vedere al configurării soluțiilor legislative preconizate, care trebuie să fie în concordanță cu dispozițiile de nivel superior în vigoare, cât și din punctul de vedere al exprimării soluțiilor, în acord cu exigențele de tehnică legislativă, în mod clar și precis, fără echivoc, urmărind, în mod special și în primul rând, **respectarea principiului separației puterilor în stat, garanția democratică esențială împotriva abuzului de putere⁴⁵, și al echilibrului acestora**, precum și a deciziilor Curții Constituționale, prin care, în mod constant s-a statuat că „respectarea statului de drept implică, din partea autorităților publice, comportamente și practici constituționale, care își au soriginea în ordinea normativă constituțională, privită ca ansamblu de principii care fundamentează raporturile sociale, politice, juridice ale unei societăți”, **colaborarea loială** presupunând, „dincolo de respectul față de lege, **respectul reciproc al autorităților/instituțiilor statului, ca expresie a unor valori constituționale** asimilate, asumate și promovate, în scopul asigurării echilibrului între puterile statului”⁴⁶.

PRESEDINTE
Florin IORDACHE

București

Nr. 961/28.11.2025

⁴⁵ A se vedea prof. univ. dr. Elena Simina TĂNĂSESCU în „Dreptul puterii și puterea dreptului” - „Curtea Constituțională a României, prin jurisprudența sa constantă, a afirmat în repetate rânduri că principiul separației puterilor în stat – după 2003 consacrat și în articolul 1 alineatul (4) din Constituție – reprezintă garanția democratică esențială împotriva abuzului de putere. Cu titlu de exemplu, în Decizia nr. 683/2012, Curtea a subliniat că **separația puterilor nu înseamnă izolarea lor reciprocă, ci echilibrul lor dinamic în serviciul statului de drept**”, discurs consultat la <https://www.juridice.ro/essentials/10611/dreptul-puterii-si-puterea-dreptului> și <https://www.ccr.ro/discursul-presedintelui-curtii-constitutionale-doamna-elena-simina-tanasescu-la-deschiderea-festiva-a-anului-universitar-2025-2026/>.

⁴⁶ A se vedea, spre exemplu, paragrafele 106 și 107 din Decizia nr. 611/2017, reiterate în Decizia nr. 479/2025.